

Studium Vilnense A vol. 16 (precursor)

XXII INTERNATIONAL CONFERENCE ON THE SCIENCE AND QUALITY OF LIFE
AND SYMPOSIUM "VILNIUS REGION: PAST, PRESENT, FUTURE"
28 JUNE - 1 JULY, 2018, VILNIUS, LITHUANIA

XXII TARPTAUTINĖ KONFERENCIJA "MOKSLAS IR GYVENIMO KOKYBĖ"
IR SIMPOZIUMAS "VILNIAUS REGIONAS: PRAEITIS, DABARTIS, ATEITIS"
2018 BIRŽELIO 28 - LIEPOS 1, VILNIUS, LIETUVA

SCHEDULE, BRIEF REPORTS AND ABSTRACTS
TVARKARAŠTIS, TRUMPI PRANEŠIMAI IR SANTRAUKOS
ROZKŁAD, KRÓTKIE KOMUNIKATY I STRESZCZENIA

Vilnius
UNIVERSITAS STUDIORUM POLONA VILNENSIS
2018

Studium Vilnense A, vol. 16 (precursor)

Scientific editor: Romuald Brazis

The peer-reviewed edition presents the schedule, brief reports and abstracts of the 22. International Conference on the Science and Quality of Life, and Symposium "Vilnius Region: Past, Present, Future", Vilnius, 28 June - 1 July 2018. Key words: philosophy, theology, physics, biochemistry, drug technology, mathematics, communication, architecture, urban planning, economics, law, politics, international relations, family, sociology, public health, medicine, education, psychology, history, cultural heritage, biography studies. A4 format, 32 pages. Languages: English, Lithuanian, Polish, Spanish.

Recenzuojamas leidinys su XXII Tarptautinės konferencijos „Mokslas ir gyvenimo kokybė“ ir Simpoziumo „Vilniaus regionas: praeitis, dabartis, ateitis“, 2018 m. birželio 28 – liepos 1 d., Vilniuje, tvarkaraščiu, trumpais pranešimais ir santraukomis. Raktažodžiai: filosofija, teologija, fizika, biochemija, vaistų technologija, matematika, komunikacija, architektūra, miestų planavimas, ekonomika, teisė, politika, tarptautiniai santykiai, šeima, sociologija, visuomenės sveikata, medicina, edukacija, psichologija, istorija, kultūros paveldas, biografijų studijos. A4 formatas, 32 pusl. Kalbos: anglų, lietuvių, lenkų, ispanų.

Wydanie recenzowane zawiera rozkład, krótkie komunikaty i streszczenia XXII Międzynarodowej Konferencji „Nauka a jakość życia” oraz Sympozjum „Wileńszczyzna wczoraj, dziś, jutro”, Wilno, 28 czerwca – 1 lipca 2018 roku. Hasła kluczowe: filozofia, teologia, fizyka, biochemia, technologia leków, matematyka, komunikacja, architektura, urbanistyka, ekonomia, prawo, polityka, stosunki międzynarodowe, rodzina, socjologia, zdrowie publiczne, medycyna, edukacja, psychologia, historia, dziedzictwo kulturowe, biografistyka. Format A4, 32 stron. Języki: angielski, litewski, polski, hiszpański.

Conference programme committee:

Prof. Dr. Romuald BRAZIS (Vilnius)
Dr. Hilda COLÍN GARCÍA (Mexico)
Prof. Dr. Tomasz DOŁĘGOWSKI (Warszawa)
Dr. Michael HEATHER (Newcastle upon Tyne)
Dr. Galina KAVALIAUSKIENĖ (Vilnius)
Prof. Dr. Zbigniew KRUSZEWSKI (Płock)
Prof. Dr. Henryk MALEWSKI (Vilnius)
Prof. Dr. Janina MARCIAK-KOZŁOWSKA (Warszawa)
Dr. Henryka ILGIEWICZ (Vilnius)

Prof. Dr. Alina T. MIDRO (Białystok)
Dr. Marina MICHALAK (Łódź)
Prof. Dr. Zbigniew OZIEWICZ (México)
Dr. Tadeusz SAKOWICZ (Kielce)
Priest Prof. Dr. Jan ŚLEDZIANOWSKI (Radom)
Prof. Dr. Tomasz KAŻMIERSKI (London)
Dr. Eugenijus G. VASILEVSKIS (Vilnius)
Prof. Dr. Zbigniew WALCZYK (Elbląg)
Dr. hab. Jacek WILCZYŃSKI (Kielce)
Prof. Dr. Bożena ZAWADZKA (Kielce)

Conference/Symposium partners:

Viešoji įstaiga UNIVERSITAS STUDIORUM POLONA VILNENSIS (Vilnius)
The Association of Polish Scientists of Lithuania (Vilnius)
Polish University Abroad (London)
Universidad Nacional Autónoma de México, Facultad de Estudios Superiores, C.P. 54714 Cuautitlan Izcalli (México)

Organising group:

Romuald Brazis
Gražina Lapienienė
Wiesława Jancewicz
Eleonora Kvaščevičienė
Eugenijus G. Vasilevskis

Front cover: Józef Piłsudski. Lithuanian-origin creator of Poland's Independence. Photo archive, 1914.

Back cover: In commemoration of the 100th anniversary of Independence of Poland and Lithuania. Designed by Gražina Lapienienė

Technical editor: Gražina Lapienienė

The publisher does not necessarily share the theses, evaluations, opinions or proposals formulated by the authors of abstracts.

Publisher / Leidėjas:

© Viešoji įstaiga UNIVERSITAS STUDIORUM POLONA VILNENSIS (2018)
Aguonų g. 22, Vilnius LT-03212, Lietuva (Lithuania)
adm@uspv.lt   www.uspv.lt

Printing-house / Spausdino:
UAB „BMK Leidykla“
J. Jasinskio g. 16, Vilnius LT-03163
Lietuva (Lithuania),
www.bmkleidykla.lt

ISSN: 1648-7907

Venue

Hotel „Domus Maria”, Aušros vartų g. 12, Vilnius
 General Chair contacts: e-mail: 22icsq@usp.lt tel. +37068561608 (call or sms)

Schedule

28 June 2018, Thursday	<p>14:00-14:45 Registration, poster exposition; “Domus Maria”, Aušros vartų g. 12</p> <p>15:00-15:45 Holy Mass in the Mother Misericordiae Chapel, The Gates of Dawn, concelebrated by the Rev. DSc Prof.: Andrzej Gretkowski, Paweł Rabczyński, Marek Żmudziński.</p> <p>16:00-17:20 (Chair: Prof. DSc Romuald Brazis, MD Bronisława Siwicka [24], Prof. Dr Henryk Malewski [31-32]) Romuald Brazis [7-9] Zbigniew Oziewicz [19-20] Tomasz Kaźmierski [15] Hilda María Colín García [10-11] Votes in the discussion (Józef Szyłejko [24] et al.)</p> <p>Break 17:20-17:40</p> <p>17:40-19:00 (Chair: DSc Jacek Wilczyński, Prof. UJK; DSc Katarzyna Parzych-Blakiewicz, Prof. UWM) Joanna Żoźnier, Jarosław Sak [30] Ryszard Andruszkiewicz [5] Jacek Wilczyński [26] Andrzej Gretkowski [11-12] Discussion</p> <p>19:00-20:00 Welcome reception</p>
------------------------	---

Numbers in square brackets show pages where the Authors' titles, affiliations, brief reports and/or abstracts are printed

29 June 2018, Friday	<p>9:00-10:30 (Chair: DSc Henryka Ilgiewicz; Rev. DSc Marek Żmudziński, Prof. UWM) Henryka Ilgiewicz [12-13] Tomasz P. Kosiński [16] Maria Wieloch [25-26] Adam Chajewski [9-10] Tomáš Božerocki [6-7] Marek Żmudziński [29-30] Discussion</p> <p>Coffee break 10:30-11:00</p> <p>11:00-12:30 (Chair: Dr Krzysztof Woźniak; Dr Maria Piechocka-Kłós) Maria Piechocka-Kłós [21] Stefan Radziszewski [23] Paweł Rabczyński [22-23] Krzysztof Woźniak [27] Katarzyna Parzych-Blakiewicz [20] Bogdan Zeler [27-28] Discussion</p> <p>Lunch break 12:30-14:00</p>	<p>14:00-15:15 (Chair: Dr Galina Kavaliauskienė, Prof. DSc Eng. Tomasz Kaźmierski) Danuta Kamilewicz-Rucińska [13-14] Galina Kavaliauskienė [14-15] Barbara Olszewska [20] Joanna Zemlik [28-29] Eugenijus G. Vasilevskis [24-25] Monika Bartnik [6] Discussion</p> <p>Coffee break 15:15-15:30</p> <p>15:30-17:00 (Chair: PhD Eng. Arch. Renata Przewłocka-Sionek, Prof. DSc Eng. Ryszard Andruszkiewicz) Tadeusz Miczka [17-18] Renata Przewłocka-Sionek [21-22] Andrzej Rembalski [23-24] Wojciech Lis [16-17] Final discussion</p> <p>17:00-18:30 Sightseeing Vilnius</p>
----------------------	--	---

Continued ->

Continued from page 3

Visiting the places of the Vilnius region, significant for the preservation of cultural and scientific heritage

(for organizational reasons, participants are asked to sign up in advance for the tours; e-mail: 22icsq@uspv.lt).

30 June 2018, Saturday, 9:00 – 16:30

Tour to the birthplace of Marshal of Poland Józef Piłsudski, to the Church where Józef Piłsudski was baptized; panel discussion in the nearby memorial museum and refreshments in Naujadvario poilsio ir reabilitacijos centras (Head, Eng. Michał **Runiewicz**, tel.: +370 6 0534321, +370 6 5016219 – cultural manager Lena Kulevič). <https://tripcarta.com/ChIJ5-Un5EEM3UYRYD7zEcgHVuI>.

1 July 2018, Sunday, 9:00 – 16:30

Tour to Trakai (Wonderful icon of Our Lady in the Basilica founded in 1409 by the princess Danutė and duke Vytautas – the granddaughter and grandson of the Grand Duke of Lithuania Gediminas; Castle).

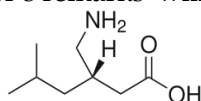
The organizers reserve the right for introducing small changes in the schedule on requests of the Authors, Chairpersons and Programme Committee Members.

Ryszard ANDRUSZKIEWICZ, Prof. DSc Eng.

Katedra Technologii Leków i Biochemii, Wydział Chemiczny, Politechnika Gdańska, ul. Narutowicza 11/12, 80233 Gdańsk (Poland); e-mail: ryszard.andruszkiewicz@pg.edu.pl

FROM BASIC RESEARCH TO NOVEL ANTIEPILEPTIC DRUG LYRICA: DISCOVERY STORY OF ITS ACTIVE INGREDIENT. Novel antiepileptic drug, known under the brand name *Lyrica* and produced by the Pfizer pharmaceutical company, has been approved for the management of neuropathic pain associated with diabetic neuropathy, postherpetic neuralgia and adjuvantive treatment of partial seizures in adults with epilepsy. It is currently available worldwide, more than in 100 countries. *Lyrica* showed also high efficacy in the treatment of generalized disorder, fibromyalgia, as well as sleep quality disorder. The story of a novel drug started in the late 1980s when the author of this communication came to Northwestern University in Evanston, near Chicago, to begin his postdoctoral studies in prof. R. Silverman laboratory in the Department of Chemistry. The project started with the synthesis of a series of substituted γ -aminobutyric acid (GABA) derivatives and L-glutamic acid analogues which, then were tested as GABA γ -aminotransferase inhibitors. Moreover, the synthesized compounds showed unexpectedly *in vivo* activation of brain L-glutamic acid decarboxylase (GAD) and anticonvulsant activity in mice. One of the selected compounds, i.e. (S)-3-isobutyl-4-aminobutyric acid exerted exceptionally high anticonvulsant activity and has been selected for clinical trials in Parke-Davis, then in Pfizer pharmaceutical company and become known under the name of **pregabalin**. After intensive clinical trials, Pfizer in 2004 received approval from the European Medicinal Agency (EMA) to market *Lyrica* in all European Union member states, then in 2005 received the similar approval from the US Food and Drug Administration (FDA) to sell *Lyrica* in the US. Later, in 2007 *Lyrica* has also been approved for the treatment of fibromyalgia symptoms. The drug has a newly defined mechanism of action. In this presentation some aspects of the discovery of the active compound and personal author's remarks will be presented.

Struktura pregabaliny

Structure of pregabalin

OD BADAŃ PODSTAWOWYCH DO NOWEGO LEKU PRZECIWPADACZKOWEGO LYRICA: HISTORIA ODKRYCIA ZWIĄZKU AKTYWNEGO. Nowy lek przeciwpadaczkowy znany pod nazwą handlową *Lyrica* i produkowany przez amerykańską firmę farmaceutyczną Pfizer został zarejestrowany do leczenia bólów neuropatycznych związanych z cukrzycą oraz do leczenia napadów padaczkowych u dorosłych pacjentów. Obecnie lek ten sprzedawany prawie we wszystkich krajach. *Lyrica* wykazuje także wysoką skuteczność w leczeniu fibromialgii, także w leczeniu zaburzeń snu. Historia odkrycia związku aktywnego rozpoczęła się w końcu lat osiemdziesiątych ubiegłego stulecia i związana jest z wyjazdem autora niniejszego komunikatu na staż podoktorski do amerykańskiego uniwersytetu Northwestern University w Evanston, niedaleko Chicago, gdzie rozpoczął badania naukowe w zespole Prof. R. Silvermana pracującego na Wydziale Chemii. Projekt, który tam był realizowany, związany był z syntezą i badaniami biologicznymi serii pochodnych kwasu γ -aminomasłowego oraz kwasu L-glutaminowego jako inhibitorów enzymu γ -aminotransferazy kwasu GABA. Ponadto otrzymane związki wykazywały nieoczekiwaną aktywność polegającą na aktywacji enzymu odpowiedzialnego za biosyntezę GABA w organizmie tj. dekarboksylazę kwasu L-glutaminowego. Jeden z otrzymanych związków, a mianowicie kwas (S)-3-isobutylo-4-aminomasłowy wykazywał wyjątkowo wysoką aktywność przeciwpadaczkową w testach na myszach. Związek ten został przekazany do badań klinicznych na początku w firmie Parke-Davis, a następnie w firmie Pfizer i stał się znany jako **pregabalina**. Po latach intensywnych badań klinicznych w roku 2004 firma Pfizer otrzymała zgodę Europejskiej Agencji ds. Leków na sprzedaż leku *Lyrica* w krajach Unii Europejskiej; podobną zgodę firma otrzymała w roku 2005, tym razem Amerykańskiej Agencji ds. Leków i Żywności (FDA) na sprzedaż leku w Stanach Zjednoczonych. Kilka lat później, w roku 2007 otrzymano zgodę na sprzedaż leku do leczenia fibromialgii. Lek posiada nieznaną do tej pory mechanizm działania. W swoim wykładzie autor pragnie przedstawić historię odkrycia związku aktywnego, który stał się składnikiem nowego leku oraz własne przemyślenia związane z tym odkryciem.

Monika **BARTNIK**, PhD

Instytut Prawa, Administracji i Zarządzania, Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza, ul. Zbierskiego 2/4; 42-200 Częstochowa (Poland); e-mail: m.bartnik@ajd.czyst.pl

SURROGATE MATERNITY AND CHILD TRAFFICKING DE LEGE FERENDA ("WITH A VIEW TO THE FUTURE LAW"). The development of medicine as well as procreative technology has undoubtedly contributed to the popularization of surrogate maternity both in the world and in Poland. Historically, the institution of surrogacy (surrogate maternity) dates back to ancient times, since the provisions of the Code of Hammurabi allowed an infertile wife to give her husband a slave for procreation purposes, consequently, a child born of this relationship was considered as her own. Nowadays, surrogate maternity undoubtedly is a solution for couples struggling with infertility. However, the issue is considered to be controversial and it is the subject of numerous disputes and discussions of: psychologists, doctors, ethicists, and lawyers in the context of social, ethical and religious effects of this phenomenon. Although the institution of surrogate maternity is a difficult and extremely complex issue in the light of its legal regulations, the legislator should try to regulate it. Leaving the gaps in the law in this area causes that a child and a woman (a surrogate) more frequently become the subject of a trade. In many cases, surrogate maternity contracts are also concluded. The present article is an attempt to answer the question whether surrogate maternity is an opportunity for couples struggling with infertility? Is it a white slavery? Or maybe a new form of prostitution? *Key words:* a white slavery, surrogate maternity, prostitution, criminal law.

MACIERZYŃSTWO ZASTĘPCZE A HANDEL DZIEĆMI DE LEGE FERENDA. ("Z WIDOKIEM NA PRZYSZŁE PRAWO"). Rozwój medycyny, a także technologii prokreacyjnej niewątpliwie przyczyniły się do upowszechnienia macierzyństwa zastępczego tak na świecie, jak i w Polsce. Historycznie instytucja surogacji (zastępczego macierzyństwa) sięga czasów starożytnych, bowiem przepisy Kodeksu Hammurabiego zezwalały, by bezpłodna żona mogła dać swojemu mężowi niewolnicę w celach prokreacyjnych, a urodzone z tego związku dziecko było uznawane za jej własne. Dzisiaj niewątpliwie zastępcze macierzyństwo jest rozwiązaniem dla par zmagających się z bezpłodnością. Jednak budzi kontrowersje i jest przedmiotem licznych sporów oraz dyskusji m in.: psychologów, lekarzy, etyków, a także prawników przede wszystkim w perspektywie społecznych, etycznych i religijnych skutków tego zjawiska. I chociaż instytucja zastępczego macierzyństwa jest zagadnieniem trudnym i niezwykle złożonym, gdy chodzi o jej regulacje prawne, to jednak ustawodawca powinien podjąć próbę jej uregulowania. Pozostawienie w tym zakresie luki w prawie powoduje, iż coraz częściej i dziecko, i kobieta, która je urodziła (surogatka) stają się przedmiotem kupna-sprzedaży. W wielu przypadkach zawierane są również umowy o macierzyństwo zastępcze. Niniejszy artykuł będzie próbą odpowiedzi na pytanie, czy zastępcze macierzyństwo to szansa dla par zmagających się z bezpłodnością? Handel żywym towarem? A może nowa forma prostytucji? *Słowa kluczowe:* handel żywym towarem, zastępcze macierzyństwo, prostytucja, prawo karne.

Tomasz **BOŻEROCKI**, PhD student

Faculty of Communication of Vilnius University, Saulėtekio av. 9, LT- 10222, Vilnius (Lithuania)
e-mail: t.bozerocki@yahoo.co.uk

PUBLIC MEMORY QUA A SOCIETY CONSOLIDATING AGENT. In the first part of the report, accordingly M. Halbwachs, P. Connerton, J. Assman, B. Szacka, P.T Kwiatkowski and V. Safronov, a concept of public memory and a public memory forming process with its actors will be presented. In the second part, a relation between public and collective memory will be analyzed. The question of retained autonomy of collective memory in interaction with public memory will be answered, as well as the significance of memory medium will be discussed. Accordingly P. Nora, K. Pomian, and A. Szpocinski, memory medium is presented as a concept. In the last part of the report, according to the conception of interactive memory of A. Assman, the way of society consolidation by public memory will be presented and the significance of the law of memorable days in Lithuania will be issued. This report is considered to be an interdisciplinary work, comprising history and social science and categorized as a presentation of research work. *Key words:* Collective memory, public memory, memory medium, communication, institutions.

Tomasz Bożerocki. **PAMIĘĆ SPOŁECZNA JAKO CZYNNIK KONSOLIDUJĄCY SPOŁECZEŃSTWO.** W pierwszej części referatu w oparciu o prace M. Halbwachsa, P. Connertona, J. Assmana, B. Szackiej, P. T. Kwiatkowskiego oraz V. Safronovasa zostanie zdefiniowane pojęcie instytucjonalnej pamięci społecznej. W drugiej części referatu zostanie omówiony stosunek pamięci społecznej z pamięcią zbiorową oraz przeanalizowana kwestia autonomiczności pamięci zbiorowej względem pamięci społecznej ze szczególnym uwzględnieniem nośników pamięci. Konceptyjne pojęcie nośnika pamięci zostanie zdefiniowane opierając się na badaniach P. Nora, K. Pomiana, A. Szpocińskiego. W trzeciej części referatu, opierając się na dialogowym wspomnieniu A. Assman, zostanie przedstawione w jaki sposób pamięć społeczna może zostać czynnikiem konsolidującym społeczeństwo i dlaczego w tym procesie znaczącą rolę odgrywa ustawa o dniach pamięci Litwy. Jest to interdyscyplinarny referat obejmujący nauki historii i socjologii, kwalifikowany jako raport z badań. **Słowa kluczowe:** pamięć zbiorowa, pamięć społeczna, nośnik pamięci, komunikacja, instytucje.

Romuald **BRAZIS**, Prof. DSc

Viešoji įstaiga UNIVERSITAS STUDIORUM POLONA VILNENSIS, Aguonų g. 22, 03212 Vilnius (Lithuania); e-mail: adm@uspc.lt

AURA OF INDEPENDENCE: LOSS, REGAIN, FUTURE. The 22nd International Conference on the Science and Quality of Life (June 28 - July 1, 2018), which we gather in Vilnius, is equally distant from the 100th anniversary of regaining INDEPENDENCE by Lithuania (February 16) and Poland (November 11), so I would like to honor the heroes of the independence act - descendants of the Polish-Lithuanian Commonwealth (Kingdom of Poland and the Grand Duchy of Lithuania). Albert J. Nock have tried to prove that "The state is our enemy", but paraphrasing Adam Mickiewicz, we must say something rather different: "How much you need to appreciate your statehood will only find out who lost it"! How easy it is to lose statehood and how difficult to regain it afterwards, show desperate upheavals - Kosciuszko's insurrection, Napoleonic campaign, November Uprising, January Uprising - carrying death, exile, expropriation, degrading service to partitioners at a time when science is flourishing elsewhere: here Faraday discovers the phenomenon of electromagnetic induction (1831), here Maxwell creates the theory of electromagnetic waves (1861), here Heinrich Hertz experimentally proves existence of these waves (1887). The moment of the global civilization breakthrough is approaching. In captive Poland, Henryk Sienkiewicz prepares people for breakthrough. He sees the use of newly discovered waves in communication immediately. He writes the *Trilogy* (1884-1888) to warm up the spirit of the nation, to restore his sense of dignity, a mood for positive thinking, he writes *Quo Vadis* (1895) as the spiritual foundation of Independence. The resurrection of the Polish-Lithuanian Commonwealth is just a matter of the right choice of circumstances for the successful transformation of the spiritual potential into the work of political and military forces. And the genius of a messenger who will make this choice. This is Józef Piłsudski, son of the Vilnius region, a descendant of the Lithuanian family, one of the signatories of the Polish-Lithuanian union in Horodło (1413). The partitioning empires' collapse as a result of their mutual war is a convenient circumstance for the proclamation of Independence in 1918, but it is only the victorious battle over the horde from the East, Battle of Warsaw (1920) that affirms Independence. Few people today notice that in the history of the world there was *the first battle in which victory was achieved thanks to the inclusion of information technology in military strategy and tactics*. Physics provides the ability to transmit and recognize electromagnetic signals in the aether, mathematics (Stefan Mazurkiewicz, Waclaw Sierpinski) and logic and semiotics (Stanisław Leśniewski) adds to the operational activity of the Polish Army the ability to break the enemy's radio ciphers. If it is said that the Miracle on the Vistula has become, then the cryptographers have been messengers of Lord God to accomplish the Miracle by combining their mathematical genius with the military genius of Józef Piłsudski. The commander-in-chief thanks to them sees the enormous theater of the advancing enemy, its weak north-east wing, directs a blow to it and turns Warsaw's defense into a victorious attack. In the context of this battle, one can not ignore the meaning of a compatible PRAYER for the rescue of the nation to the Mother of God and her revelation before the impious Red army. How did the authors of the ancient icons know, painting the nimbus surrounding the head of the Mother of God, that the aura of her independence is to be homogeneous and intense, while the aura of slavery and suffering is to be jagged - the crown of thorns of Christ? After all, it was only in 1896 that Jakub Jodko-Narkiewicz

discovered experimentally (and Semyon Kirlian rediscovered in 1939) that man emanates an aura depending on the state of his spirit. Common prayer for independence tunes every participant's aura for synergy, that is, for a concerted action whose result is greater than the sum of individual results. "Fighting Solidarity" (1982), which one of the founders - Zbigniew Oziewicz happily participates in our Conference, called the red army to be taken out of Poland, and apart from capturing radiosignals of the Security Bureau (SB) of People's Republic of Poland and launching underground radio communications via the OSCAR-7 satellite, the prayer for independence of Poland, Lithuania and Ukraine was the weapon of Solidarity. An example of common prayer of Lithuania, Latvia and Estonia was the Baltic chain on August 23, 1989. With the prayer song *Lietuva brangi*, Lithuania literally sang its independence in 1990, and in January 1991 defended it, among others thanks to the installation of a powerful laser to prevent the enemy from landing on the parliament, launching replacement radio stations, when the enemy army captured national Radio and TV, but mainly thanks to the parliament's surrounding by countless defenders whose common weapon was only faith and prayer. Ever since humanity discovered electromagnetic waves, it has been awakening a lighter aura of waves around the Earth, overlapping the natural fluctuations of the aether in space. For the most inquisitive participants of this discourse, I will recall the theory of waves emanated or absorbed by mobile bodies in the aether (Christian Doppler, 1842), the theory of fluctuation (Marian Smoluchowski, 1904), ideas of transferring energy quanta (Nicolaus Umow, 1874; Max Planck, 1900) and light pressure (Adolfo Bartoli, 1876, Peter Lebedew, 1901), to show that a spacecraft can be advanced (give it a propulsion) by using the difference of wave pressure to black and mirror surfaces of this spacecraft moving in the ubiquitous chaotically fluctuating aether. The Creator offered people inexhaustible energy resources to ensure their independence in the unfathomable Universe. **Keywords:** national independence, electromagnetic waves, cryptography, synergy, fight and faith, aura, aether fluctuations, energy resources, propulsion in Universe. **PACS 2010 classification numbers:** 01. Communication, education, history, and philosophy; 05.40.-a Fluctuation phenomena; 07.87.+v Space vehicles. **Report type:** viewpoint, and conceptual approach, and research report.

Romuald Brazis. **AURA NIEPODLEGŁOŚCI: UTRATA, WSKRZESZENIE, PRZYSZŁOŚĆ.** XXII Międzynarodowa Konferencja „Nauka a jakość życia” (28 VI – 1 VII 2018), na którą się gromadzimy w Wilnie, jest jednakowo odległa w czasie od daty 100-lecia odzyskania NIEPODLEGŁOŚCI przez Litwę (16 lutego) i Polskę (11 listopada), więc pragnę oddać cześć bohaterom czynu niepodległościowego – potomkom Rzeczypospolitej Obojga Narodów (Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Litewskiego). Albert J. Nock usiłuje dowieść, że „Państwo – nasz wróg”, ale parafrazując Adama Mickiewicza, musimy powiedzieć raczej co innego: „Ile trzeba cenić swe Państwo ten tylko się dowie, kto je stracił”! Jak łatwo jest utracić państwowość i jak trudno potem ją odzyskać, wykazują desperackie zrywy – insurekcja Kościuszkowska, kampania Napoleońska, Powstanie Listopadowe, Powstanie Styczniowe – przynoszą śmierć, wygnanie, wywłaszczenie, niewolniczą służbę zaborcom w tym czasie, gdy gdzie indziej rozkwita nauka: oto M. Faraday odkrywa zjawisko indukcji elektromagnetycznej (1831), oto J. C. Maxwell tworzy teorię fal elektromagnetycznych (1861), oto H. Hertz dokonuje doświadczalnego odkrycia tych fal (1887). Zbliża się moment globalnego przełomu cywilizacyjnego. W zniewolonej Polsce do tego przełomu szykuje rodaków Henryk Sienkiewicz. Widzi natychmiast zastosowanie nowoodkrytych fal w komunikacji. Pisze *Trylogię* (1884-1888) dla roz pogodzenia ducha narodu, przywrócenia mu poczucia godności, nastroju na pozytywne myślenie, pisze *Quo Vadis* (1895) jako duchowy fundament Niepodległości. Wskreszenie Rzeczypospolitej staje się już tylko kwestią *trafnego wyboru okoliczności* dla pomyślnego przekształcenia potencjału duchowego w pracę sił politycznych i militarnych. I geniuszu posłannika, który tego wyboru dokona. Tym staje się Józef Piłsudski, syn Ziemi Wileńskiej, potomek rodu litewskiego, jednego spośród rodów-sygnatariuszy unii polsko-litewskiej w Horodle (1413 r.). Rozpad zaborczych imperiów wskutek ich wzajemnej wojny jest tą okolicznością dogodną dla proklamowania Niepodległości w 1918 roku, ale dopiero bitwa zwycięska nad niezliczoną hordą ze Wschodu, Bitwa pod Warszawą (1920 r.) tę Niepodległość utwierdza. Mało kto dziś zauważa, że to w dziejach świata była *pierwsza bitwa, w której zwycięstwo zostało odniesione dzięki włączeniu technologii informatycznej do strategii i taktyki wojskowej*. Od fizyki przychodzi umiejętność nadawania i rozpoznawania sygnałów elektromagnetycznych, od matematyki (Stefana Mazurkiewicza, Wacława Sierpińskiego), logiki i semiotyki (Stanisława Leśniewskiego) przychodzą do działań operacyjnych Wojska Polskiego umie-

jętności łamania szyfrów radiowych nieprzyjaciela. Jeżeli mówią, że stał się Cud nad Wisłą, to właśnie kryptolodzy są posłannikami Pana Boga, aby dokonać Cudu przez połączenie ich geniuszu matematycznego z geniuszem militarnym Józefa Piłsudskiego. Naczelnny wódz dzięki nim na bieżąco widzi cały ogromny teatr nacierającego przeciwnika, słabe w nim ogniwo północno-wschodnie, kieruje w nie cios i obraca obronę Warszawy w atak zwycięski. W kontekście tej bitwy nie można pominąć znaczenia zgodnej MODLITWY o ratunek narodu do Matki Boskiej i Jej objawienia przed bezbożną armią Czerwoną. Skąd wiedzieli najdawniejsi autorzy ikon, malując nimb otaczający głowę Matki Boskiej, że aura Jej niepodległego ducha ma być jednorodna i intensywna, natomiast niewola i cierpienie ma symbolizować aura postrzępiona – korona cierniowa Chrystusa? Wszak dopiero w 1896 roku Jakub Jodko-Narkiewicz odkrył doświadczalnie (a Semion Kirlian w 1939 r. odnowił odkrycie), iż człowiek emanuje aurę zależną od stanu jego ducha. Wspólna modlitwa o niepodległość dokonuje strojenia aury każdego uczestnika na synergię, tzn. na zgodne działanie, którego wynik jest większy niż suma wyników jednostkowych. "Solidarność Walcząca" (1982), której jeden z założycieli Zbigniew Oziewicz szczęśliwie jest uczestnikiem naszej Konferencji, nawoływała o wyprowadzenie armii czerwonej z Polski i obok przechwytywania radiosygnatów SB PRL oraz uruchomienia konspiracyjnej radiołączności przez satelitę OSCAR- 7 jej orężem była MODLITWA o niepodległość Polski, Litwy i Ukrainy. Rodzajem wspólnej modlitwy Litwy, Łotwy i Estonii był Bałtycki łańcuch 23 sierpnia 1989 roku. Pieśnią-modlitwą *Lietuva brangi* dosłownie wyśpiewała Litwa swą niepodległość w 1990 roku, a w styczniu 1991 roku ją obroniła, m.in. dzięki zainstalowaniu potężnego lasera do prewencji desantu wroga na parlament, uruchomieniu zastępczych radiostacji, gdy armia nieprzyjaciela zagarnęła Radio i TV, ale przede wszystkim dzięki otoczeniu parlamentu przez niezliczoną rzeszę obrońców, których wspólną bronią była tylko wiara i modlitwa. Odkąd ludzkość odkryła fale elektromagnetyczne, rozbudza wokół Ziemi coraz jaśniejszą aurę fal, nakładających się na naturalne fluktuacje eteru kosmicznego. Dla najbardziej dociekliwych uczestników tego dyskursu przywołam teorię fal emanowanych lub odbieranych przez ciała *ruchome* w eterze (Christian Doppler, 1842), teorię fluktuacji (Marian Smoluchowski, 1904), idee przenoszenia kwantów energii (Nicolaus Umow, 1874; Max Planck, 1900) oraz ciśnienia światła (Adolfo Bartoli, 1876; Peter Lebedew, 1901), aby wykazać, że pojazd kosmiczny można wprawić w ruch postępowy (nadać mu napęd) wykorzystując różnicę ciśnienia fal na czarną i zwierciadlaną powierzchnię tego pojazdu, ruchomego we wszechobecnym chaotycznie falującym eterze. Stwórca oferował ludziom niewyczerpalne zasoby energii dla zapewnienia im niepodległości w niezgłębnym Wszechświecie. **Słowa kluczowe:** niepodległość narodowa, fale elektromagnetyczne, kryptografia, synergia, walka i wiara, aura, fluktuacje eteru, zasoby energii, napęd we Wszechświecie. **Numery klasyfikacyjne PACS:** 01. Komunikacja, edukacja, historia i filozofia; 05.40.-a Zjawiska fluktuacji; 07.87.+v Pojazdy kosmiczne. **Typ referatu:** punkt widzenia, podejście koncepcyjne, raport z badań.

Adam CHAJEWSKI

Klub na rzecz Europy Środkowo-Wschodniej przy Uniwersytecie Warszawskim (Poland)

e-mail: achaj@chem.uw.edu.pl

THE QUESTION OF CONSEQUENCES OF THE RIBBENTROP-MOLOTOV PACT IN THE SOCIAL SPHERE AND POLITICS OF POLAND AND THE BALTIC STATES AT THE TURN OF THE 1980^s AND 1990^s. On December 24, 1989, the Congress of People's Deputies of the Soviet Union passed an act concerning the Ribbentrop-Molotov Pact, in which the secret protocols and agreements signed with the Germans were declared "legally unjustified, null and void as of the moment of their signing." For the elites of the Baltic States, the loss of their independence was the main consequence of the Ribbentrop-Molotov Pact. In 1987-1989, the anniversary of the Pact became a sort of a catalyst for protests, whose dynamics helped shape and strengthen the patriotic and pro-independence movements. The issue of the null and void character of the secret protocols to the Pact "as of the moment of their signing" was used by the political and opinion-shaping elites of the Baltic States to morally and politically strengthen the program of the restitution of the Lithuanian, Latvian and Estonian independence. From the point of view of Polish politics, the Ribbentrop-Molotov Pact was responsible primarily for the loss of Polish eastern territories. Other consequences were ignored or marginalized. As far as the territorial aspect was concerned, Polish policy was to make no claims to the lost eastern lands. This no-claim attitude was unconditional, not connected with guarantees

of national and civic rights of Poles inhabiting these territories. The null and void character of the secret protocols to the Pact "as of the moment of their signing" was not used by the Polish politics even to successfully carry out the issues so important for Poland as the institutional protection of the rights of Poles. Whereas the Baltic States used the issue of the null and void character of the secret protocols to the Pact "as of the moment of their signing" to successfully carry out their *raison d'état*, the then Polish political elites (government, parliament and president) wasted the chances, which this issue opened up in Eastern policy, in an unprecedented way. **Key words:** consequences of the Ribbentrop-Molotov Pact, Polish eastern policy, policy of the Baltic States.

Adam Chajewski. **KWESTIA KONSEKWENCJI PAKTU RIBBENTROP-MOŁOTOW W PRZE-STRZENI SPOŁECZNEJ I POLITYCE POLSKI I PAŃSTW BAŁTYCKICH NA PRZEŁOMIE LAT OSIEMDZIESIĄTYCH I DZIEWIĘDZIESIĄTYCH XX WIEKU.** 24 grudnia 1989 r. Zjazd Deputowanych Ludowych ZSRR podjął Uchwałę oceniającą Pakt Ribbentrop-Mołotow, w której uznał tajne protokoły i porozumienia z Niemcami za „prawnie bezpodstawne i nieważne od chwili ich podpisania”. Dla elit państw bałtyckich główną konsekwencją Paktu Ribbentrop-Mołotow była utrata niepodległości. W latach 1987-1989, kolejne rocznice zawarcia Paktu stały się swoistym katalizatorem protestów, których dynamika doprowadziła do ukształtowania się i umocnienia ruchów patriotycznych i niepodległościowych. Kwestia nieważności tajnych protokołów Paktu „od chwili ich podpisania” została wykorzystana, przez elity polityczne i opiniotwórcze państw bałtyckich, do podbudowania moralnego i politycznego programu restytucji niepodległości Litwy, Łotwy i Estonii. Dla polityki polskiej, główną konsekwencją Paktu Ribbentrop-Mołotow była utrata polskich ziem wschodnich. Inne konsekwencje były albo ignorowane albo marginalizowane. W kwestii terytorialnej polityka polska deklarowała niezgłaszanie pretensji do utraconych ziem wschodnich. Przy czym to niezgłaszanie pretensji było bezwarunkowe, zwłaszcza nie powiązane z gwarancjami praw narodowych i obywatelskich zamieszkujących tamte terytoria Polaków. Kwestia nieważności tajnych protokołów Paktu „od chwili ich podpisania” nie została wykorzystana przez politykę polską do skutecznej realizacji nawet tak istotnej dla Polski tematyki, jak instytucjonalne zabezpieczenie praw Polaków. O ile państwa bałtyckie kwestię nieważności tajnych protokołów Paktu „od chwili ich podpisania” dobrze wykorzystały do realizacji swojej racji stanu, o tyle ówczesne elity polityczne (rząd, oraz parlament i prezydent Polski) w sposób bezprecedensowy zmarnowały szanse, jakie kwestia ta otwierała w polityce wschodniej. **Słowa kluczowe:** konsekwencje paktu Ribbentrop-Mołotow, polska polityka wschodnia, polityka państw bałtyckich.

Hilda María COLÍN GARCÍA, PhD

Universidad Nacional Autónoma de México, Facultad de Estudios Superiores Cuautitlán, C.P. 54714 Cuautitlan Izcalli, Estado de Mexico (México); e-mail: fesc.distancia@gmail.com, hildacolín@gmail.com

WORLD IN SUSPENSE: EDUCATE FOR WHAT? Educate for what? This question raises a critical reflection on the teaching responsibility in the formation of integral people, with social and human values that look for the social responsibility, the justice, the tolerance and the care of the environment. Ecology is a relatively young science, coined by the German Ernst Haeckel in 1869, who defined it as the science that studies the relations of organisms with each other and with the environment. Education must be ecological. This precept, away from our responsibility as teachers, comes with more strength and value when we observe pollution and neglect of nature. We must give ourselves the task of educating in ecology to have a sustainable life, with high respect and care for nature. Our survival and that of the planet depend on acting today, as an inheritance for future generations. Unfortunately, the main educational focus of world education trends is to boost economic growth and the competitiveness of countries, with the consequent repercussions on curricula and programs of study, leaving aside the substantive functions of education, which go beyond competencies, skills and aptitudes that must be had for an adequate and competitive professional performance. Today's education, which is fragmenting instead of unifying, overestimates success and careers, separates feelings from the intellect and the practice from theory, seeks for the development of minds ignorant of their own ignorance. In the educational practice, it is necessary to reflect, act and share the global reality: The world is in suspense. We must reflect on our *raison d'être* as teachers and ask ourselves what are the aims of education? Educate for what? Thus, the role of the teacher must be linked not only in guiding the student in the know-how, but in asking how it is done

and what is done, how they relate to the environment, how much they affect and what results are expected from it. Teaching activities must be linked to ethical development in the broadest sense. Educate, what for? It should be the starting point to form citizens, young people with ethical values, that allow us to advance in knowledge with respect to nature and to others, that are analytical, reflective, imaginative and collaborative. Our proposal focuses on having a vision of the world citizen, integrated and integral with its environment that respects the environment and everything that surrounds it, but also, that everything you do allows you to be good with yourself and with nature.

Dr. Hilda María Colín García. **EL MUNDO ESTA EN VILO ¿EDUCAR PARA QUÉ? ¿Educar para qué?** esta interrogante plantea una reflexión crítica sobre la responsabilidad docente en la formación de personas íntegras, con valores sociales y humanos que busquen la responsabilidad social, la justicia, la tolerancia y el cuidado del medio ambiente. La ecología es una ciencia relativamente joven, acuñada por el alemán Ernst Haeckel en 1869, quien la definió como la ciencia que estudia las relaciones de los organismos entre sí y con el ambiente. La educación debe ser ecológica. Este precepto alejado de nuestra responsabilidad como docentes llega con más fuerza y valor cuando observamos contaminación y descuido por la naturaleza. Debemos darnos a la tarea de educar en la ecología para tener una vida sustentable, de alto respeto y cuidado de la naturaleza. Nuestra supervivencia y la del planeta dependen del actuar hoy, como una herencia para las generaciones futuras. Lamentablemente las tendencias educativas mundiales tienen como foco principal impulsar el crecimiento económico y la competitividad de los países, con las consecuentes repercusiones en los planes y programas de estudio, dejando de lado las funciones sustantivas de la educación, que van más allá de las competencias, habilidades y aptitudes que se deben tener para un desempeño profesional adecuado y competitivo. Actualmente la educación fragmenta en lugar de unificar, sobrevalora el éxito y las carreras, separa sentimientos del intelecto y la práctica de la teoría, procura el desarrollo de mentes ignorantes de su propia ignorancia. En la práctica educativa se debe reflexionar, actuar y poner en común la realidad global: El mundo está en vilo. Hay que reflexionar sobre nuestra razón de ser de como docentes y preguntarnos ¿cuáles son los fines de la educación? ¿educar para qué? Así, la función del docente debe estar ligada no solo en guiar al alumno en el saber hacer, sino en preguntarse cómo se hace y para qué se hace, cómo se relacionan éstos con el entorno, qué tanto afectan y qué resultados se esperan de ello. Las actividades docentes deben estar ligadas al desarrollo ético en el más amplio sentido. Educar ¿para qué? debería ser el punto de partida para formar ciudadanos, jóvenes con valores éticos, que permitan avanzar en el conocimiento con respeto a la naturaleza y a los otros, que sean analíticos, reflexivos, imaginativos y colaborativos. Nuestra propuesta se centra en tener una visión del ciudadano mundo, integrado e integral con su entorno que respete el ambiente y todo lo que lo rodea, pero también, que todo lo que haga le permita estar bien consigo mismo y con la naturaleza.

Andrzej **GRETkowski**, Rev. Prof. DSc
Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Janusza Korczaka w Warszawie (Poland)
e-mail: a.gretkowski@wp.pl

EXPERIENCING FEAR IN ONCOLOGICAL DISEASE. One of the most difficult experiences for each human being is the experience of DEATH which each of us sooner or later has to face. Most often it is preceded by serious incurable diseases including ONCOLOGICAL DISEASE. In spite of great effort and the attempts to understand the nature of NEOPLASM, CANCER, this word always evokes fear and uncertainty about the future and when we hear it we break out in a cold sweat from fright. The news about CANCER, is followed by many traumatic questions, more often than not turned directly to heaven, including: WHY ME...? WHAT WILL HAPPEN NEXT...? WHAT'S GOING TO HAPPEN...? HOW LONG...? WILL I COPE...? etc., and there is so much pain, regret, and self-reproach in it because of the weakness of despair, because of the inability to be strong [1] The patients with oncological diagnosis behave usually as if their whole world has collapsed in one second. They describe their state as the internal emptiness total helplessness, disbelief, and internal darkness. I have raise this issue on many occasions and in a deeper way in my separate publications among others: *Ból i cierpienie* (2004), *Misterium bólu. cierpienia i śmierci* (2006), *NOWOTWÓR to jeszcze nie wyrok. Zagadnienia wybrane z psychoonkologii* (2010) or in the publication *TRUDNE PYTANIA - TRUDNE ODPOWIEDZI wybrane zagadnienia z poradnictwa psychoonkologii i medycyny paliatywnej* (2015). Both my

current research and several-year experience of meetings with an ill, dying person make it possible for me to state that on the list of experienced emotions one of the first places is taken by FEAR which is one of the components of the process of suffering and dying. There are no determinants: both women and men, elderly people, the young, the people who deeply believe, people who describe themselves as average believers or weak believers confirmed the existence of that strong, destructive for them emotion. There are various kinds of FEAR. Most often my patients FEAR: pain and the unknown, loneliness, separation from the closest family, punishment for sins the loss of independence and physical fitness, being suffocated, waking up in a coffin, the decay of the corpse, the appearance of the body after death, the process of dying, the appearance of new illness and new complaints, loneliness, helplessness, lack of activity and the ability to cope with the basic activities independently, difficulties in prayer, the loss of faith in God, the lack of support from the family and friends. All these kinds of FEAR which have been listed shall be analysed during my presentation. **Key words:** Oncological disease, cancer, neoplasm, pain, suffering, fear. **References:** [1]. T. Zwierzyńska-Matzke, *Czasami wołam w niebo*. Warszawa 2002, p. 18.

Ks. prof. dr hab. Andrzej Gretkowski. **DOŚWIADCZENIE LĘKU W CHOROBY NOWOTWOROWEJ.** Jednym z najtrudniejszych doświadczeniem dla każdego człowieka jest doświadczenie ŚMIERCI, z którą wcześniej czy później każdy musi się zmierzyć. Najczęściej poprzedza ją ciężka, nieuleczalna choroba, w tym CHOROBA NOWOTWOROWA. Pomimo wielkiego wysiłku i starań zrozumienia istoty NOWOTWORU, RAKA, słowo to zawsze napawa lękiem, strachem i niepewnością o przyszłość, a słysząc je oblewamy się zimnym potem. Wiadomość o NOWOTWORZE pociąga za sobą wiele traumatycznych pytań, nierzadko kierowanych wprost do nieba, w tym: **DLACZEGO WŁAŚNIE JA...? JAK TO BĘDZIE DALEJ...? CO TERAZ BĘDZIE...? JAK DŁUGO ...? CZY DAM RADE...?** itd. A w tym wszystkim, *tak wiele bólu, żalu i potępienia samej siebie za słabość rozpaczy. Za niemożność bycia silną* [1]. Pacjenci, którym przekazaną diagnozę onkologiczną zachowują się najczęściej tak, jakby cały świat w jednej sekundzie się im zawalił. Swoją stan określają jako *wewnętrzna pustkę, totalną bezradność, niedowierzanie oraz wewnętrzną ciemność*. Zagadnienie to wielokrotnie i głębiej poruszałem w oddzielnych moich publikacjach, min.: *Ból i cierpienie* (2004), *Misterium bólu, cierpienia i śmierci* (2006), *NOWOTWÓR to jeszcze nie wyrok. Zagadnienia wybrane z psychoonkologii* (2010) czy też w publikacji *TRUDNE PYTANIA - TRUDNE ODPOWIEDZI wybrane zagadnienia z poradnictwa psychoonkologii i medycyny paliatywne* (2015). Zarówno dotychczasowe moje badania, jak i kilkunastoletnie doświadczenia ze spotkań z człowiekiem chorym umierającym, pozwalają mi na stwierdzenie, że na liście przeżywanych emocji, na jednym z pierwszych miejsc, znajduje się LĘK, stanowiący jeden z komponentów procesu chorowania i umierania. Nie istnieją żadne uwarunkowania: zarówno kobiety, jak i mężczyźni, ludzie starsi i młodzi, głęboko wierzący i określający siebie jako osoby *wierzące średnio* bądź *słabo*, potwierdzali istnienie tej potężnej, niszczącej ich emocji. Różne spotykamy rodzaje LĘKU. Najczęściej moi pacjenci przeżywają LĘK przed: bólem i tym, co nieznanne, samotnością, rozstaniem ze swoją najbliższą rodziną, karą za grzechy, utratą samodzielności i sprawności fizycznej, uduszeniem, obudzeniem się w trumnie, rozkładem zwłok, wyglądem ciała po śmierci, procesie umierania, pojawianiem się nowych chorób i nowych dolegliwości, samotności, bezsilności, braku aktywności i możliwości radzenia sobie samemu podstawowymi czynnościami, pojawieniem się trudności w modlitwie, utratą wiary w Pana Boga, braku wsparcia ze strony rodziny i przyjaciół. Wszystkie wymienione rodzaje LĘKU będą przedmiotem analizy, jaką przedstawię podczas mojego wystąpienia. **Słowa kluczowe:** choroba nowotworowa, nowotwór, rak, ból, cierpienie, lęk. **Referencje:** [1] T. Zwierzyńska-Matzke, *Czasami wołam w niebo*, Warszawa 2002, s. 18.

Henryka ILGIEWICZ, DSc

Lithuanian Culture Research Institute, Saltoniškių g. 58, LT - 08105 Vilnius (Lithuania);

e-mail: ilgiewicz@mail.ru

ECHOS OF WORLD WAR I IN THE DIARIES AND MEMOIRS OF POLISH ACTIVISTS IN WILNO. The following article presents the World War I memoirs of the writer and social-educational activist Helena Romer-Ochenkowska, written in 1926, as well as the journal of the librarian, bibliographer and ethnographer, Michal Brensztejn, written in the last months of Imperial Russian domination of Wilno and during the years of German occupation of the city during World War I. They are very important sources detailing life in Wilno and the Wilno region during the years sur-

rounding World War I. They allow the reader to feel the atmosphere that prevailed in Wilno and the surrounding region at the time, and they give an idea of the nature of the occupation regime as well as the situation of the population at large, in addition to social attitudes, the activities of Polish organizations and cultural life in Wilno at the time. **Key words:** Wilno, World War I, German occupation, journals, diaries, Helena Romer-Ochenkowska, Michał Brensztejn.

Dr hab. Henryka Ilgiewicz. **ECHA WYDARZEŃ PIERWSZEJ WOJNY ŚWIATOWEJ W DZIENNIKACH I WSPOMNIENIACH POLSKICH DZIAŁACZY WILEŃSKICH.** W niniejszym artykule zostaną przedstawione wspomnienia literatki, działaczki społecznej i oświatowej Heleny Romer-Ochenkowskiej o pierwszej wojnie światowej, napisane w 1926 r. oraz dziennik bibliotekarza, bibliografa, etnografa Michała Brensztejna prowadzony w ostatnich miesiącach panowania rosyjskiego i w latach okupacji niemieckiej. Są to bardzo ważne źródła do poznania życia w Wilnie i na Wileńszczyźnie w latach pierwszej wojny światowej. Dają one możliwość odczucia atmosfery, jaka panowała w tych latach w Wilnie i na Wileńszczyźnie, pojęcie o reżymie okupacyjnym i położeniu ludności, poznanie postaw ludności, powstania i działalności polskich organizacji oraz życia kulturowego w ówczesnym Wilnie. **Słowa kluczowe:** Wilno, pierwsza wojna światowa, okupacja niemiecka, dzienniki, pamiętniki, Helena Romer-Ochenkowska, Michał Brensztejn.

Danuta **KAMILEWICZ-RUCIŃSKA**, PhD

University of Warmia and Mazury in Olsztyn, 2 Oczapowskiego street, Olsztyn 10-719 (Poland), member of the Association of Polish Scholars in Lithuania, e-mail: danutakamilewicz@poczta.onet.pl

UNIVERSITY OF WARMIA AND MAZURY IN OLSZTYN, ITS TIGHTS WITH LITHUANIA AND DIRECTIONS OF THE SCIENTIFIC DISCOURSE. The University of Warmia and Mazury in Olsztyn (UWM) was accepted on the 4 of March, 2002, as a member of The Baltic Sea Region University Network (BSRUN). Within this Network, the cooperation takes place with the universities of Belarus, Estonia, Finland, Lithuania, Latvia, Germany and Russia, as well as with the academic centres of Poland (in Białystok, Gdańsk, Łódź, Olsztyn, Warsaw ...). The cooperation is based on exchanging experience in the scope of management and organization of international relations, higher education as well as new information technologies used in university management. International cooperation of the UWM is carried out in different ways, among others through the bilateral agreements for scientific cooperation and through the academic staff and students' exchange. Such cooperation takes place both within existing and newly concluded bilateral agreements and letters of intent, as well as within personal contacts with employees of the variety of Foreign R&D Centres. Since Poland and Lithuania joining the European Union, the possibilities of contacts and development of scientific cooperation have been significantly facilitated. Currently nine UWM faculties maintain close scientific relations with universities in Lithuania (Vilnius University, Vilnius Gediminas Technical University, Vytautas Magnus University, Lithuanian University of Health Sciences in Kaunas, University of Mikolaj Romer in Vilnius, Aleksandras Stulginskis University in Kaunas), Institute of Horticulture in Lithuania, Lithuanian Research Centre for Agriculture and Forestry in Babtai, and The State Forensic Medicine Service under the Ministry of Justice of the Republic of Lithuania. Moreover, the Theology Faculty of the UWM cooperates with the Academy of the Third Age in Vilnius and with the Third Age Universities in Kiejdany, Niemenczyn, Soleczniki and Kłajpeda. The scientific cooperation between the UWM in Olsztyn and university centres in Lithuania has resulted in joint scientific conferences, academic staff exchange, international projects and competitions, reviews, scientific publications, as well as educational camps for young people and methodological workshops for teachers from Lithuania. Poles in Lithuania are looking for the substantive support in teaching from countrymen in Poland that is realized by UWM through various initiatives like cooperation with the *Polish Community Association*. This Association is a co-organizer of the international meetings of Polish teachers, e.g. the delegation meeting in 2016. Within the framework of such activities, Polish teachers participate in various trainings, workshops and internships organized by UWM, while young people have the possibility to take part in the subject classes extending their school curriculum. Youth from Lithuania are welcome to study at all faculties and within all levels of education at the University of Olsztyn. Furthermore, there is also a proposal from the UWM to create a common Polish-Lithuanian course on the model of the already existing Polish-German Faculty of Environmental Science. Be-

sides the mentioned above, prof. Ryszard Górecki (rector of the UWM) has great expectations related to the cooperation with the Lithuanian Academy of Sciences, which will favourably support the university's activities in the matter of its internationalization. **Report type:** general overview. **Key words:** UWM, Lithuania, cooperation, universities, scientific projects. **UDC classification:** 001 - Science and knowledge in general. Information, 378 - Higher education.

Dr. Danuta Kamilewicz-Rucińska. **UNIwersYTET WARMIŃSKO-MAZURSKI W OLSZTYNIE, JEGO ZWIĄZKI Z LITWĄ I KIERUNKI DYSKURSU NAUKOWEGO.** Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie (UWM) w dniu 4 marca 2002 roku został przyjęty w poczet członków Sieci Uniwersytetów Regionu Morza Bałtyckiego (BSRUN), w ramach której realizowana jest współpraca m.in. z uniwersytetami z Białorusi, Estonii, Finlandii, Litwy, Łotwy, Niemiec i Rosji oraz ośrodkami akademickimi Polski (w Białymstoku, Gdańsku, Łodzi, Olsztynie, Warszawie ...). Współpraca ta opiera się na wymianie doświadczeń w zakresie zarządzania i organizacji współpracy zagranicznej, szkolnictwa wyższego, a także nowych technologii informacyjnych stosowanych w zarządzaniu uczelniami wyższymi. Współpraca międzynarodowa UWM jest realizowana jest w różny sposób, m.in. poprzez dwustronne umowy o współpracy w dziedzinie badań naukowych oraz wymianie pracowników i studentów. Współpraca ta odbywa się w ramach już istniejących i nowo zawieranych umów dwustronnych i listów intencyjnych, jak również w ramach osobistych kontaktów z pracownikami wielu zagranicznych ośrodków naukowo-badawczych. Z momentem wejścia Polski i Litwy do Unii Europejskiej, który znacznie ułatwił możliwości kontaktów i rozwinięcie współpracy naukowej, obecnie dziewięć Wydziałów UWM utrzymuje ścisłe relacje naukowe z uniwersytetami na Litwie (Uniwersytet Wileński, Wileński Uniwersytet Techniczny im. Giedymina, Uniwersytet Witolda Wielkiego w Kownie, Litewski Uniwersytet Nauk Medycznych, Uniwersytet Mikołaja Romera w Wilnie, Uniwersytet Aleksandra Stulginskisa w Kownie), Instytutem Ogrodnictwa Litewskiego Centrum Badawczego Rolnictwa i Leśnictwa w Babtai oraz Państwową Służbą Medycyny Sądowej podległej Ministerstwu Sprawiedliwości Republiki Litwy. Wydział Teologii współdziała z Akademią Trzeciego Wieku w Wilnie oraz Uniwersytetami Trzeciego Wieku w Kiejdanach, Niemenczynie, Solecznikach, Kłajpedzie. Wynikiem naukowej współpracy UWM w Olsztynie i ośrodków uniwersyteckich na Litwie są wspólne naukowe konferencje, wymiana nauczycieli akademickich, projekty i konkursy międzynarodowe, recenzje, publikacje naukowe, po za tym: obozy edukacyjne dla młodzieży i warsztaty metodyczne dla nauczycieli z Litwy. Polacy na Litwie oczekują od rodaków w Polsce wsparcia merytorycznego w nauczaniu, które UWM w Olsztynie realizuje poprzez różnorodne inicjatywy, między innymi, współpracę ze Stowarzyszeniem *Wspólnota Polska*, które jest współorganizatorem światowych zjazdów nauczycieli polonijnych i w roku 2016 gościło taką delegację. W ramach tych działań nauczyciele polonijni uczestniczą w różnorodnych szkoleniach, warsztatach i stażach organizowanych przez UWM, jak również młodzież korzysta z zajęć przedmiotowych poszerzających program nauczania w szkołach. Młodzi ludzie z Litwy są mile widziani na studiach wszystkich kierunków i szczeblach kształcenia UWM. Istnieje również propozycja ze strony UWM utworzenia wspólnego polsko-litewskiego kierunku na wzór już istniejącego polsko-niemieckiego na Wydziale Nauki o Środowisku. Rektor UWM w Olsztynie prof. Ryszard Górecki wiąże wielkie nadzieje z aspektami współpracy z Litewską Akademią Nauk. **Typ komunikatu:** przegląd ogólny. **Słowa kluczowe:** UWM, Litwa, współpraca, uniwersytety, projekty naukowe. **Klasyfikacja UKD:** 001 - Nauka i wiedza w ogólności. Informacja, 378 - Szkolnictwo wyższe.

Galina **KAVALIAUSKIENĖ**, PhD

Universitas Studiorum Polona Vilnensis, Aguonų g. 22, Vilnius (Lithuania); e-mail: adm@uspv.lt

LEXIS ACQUISITION BY SENIOR LEARNERS. It is acknowledged that acquisition of lexis is a very complex and demanding process. Learners of each generation use different ways of learning. 'Recognition' and 'recall' are two key concepts that demonstrate how learners can cope with receptive and productive skills. 'Recognition' implies understanding lexis while reading or listening, and 'recall' refers to learners' ability to remember and use it in speaking or writing. Generally, lexis has been taught and learned through single words. The traditional learning involved making lists of words with their translations into learner native language. Although words are the key blocks of

language, they do not occur individually. To produce coherent texts, words are combined and integrated into various situations. In 1993, M. Lewis introduced a lexical approach which claims that language consists of meaningful word combinations known as chunks. Corpus studies confirmed that chunks dominate all language structures. This work aims at investigating how senior learners, i.e. adults aged 60 and older, learn English for communication and what language difficulties they encounter. The data are obtained from the survey that has been administered to the respondents. The analysis of the responses reveals that adult learners apply traditional ways of mastering lexis. **Keywords:** learning English, lexis, senior learners. **UDC numbers:** 811.111

Dr. Galina Kavaliauskienė. **PAGYVENUSIŲ ŽMONIŲ ANGLŲ KALBOS LEKSIKOS MOKYMASIS.** Leksikos išmokymas yra labai sudėtingas procesas. Kieivienos kartos studentai naudoja skirtingus mokymosi metodus. ‚Atpažinimas‘ (‚recognition‘) ir ‚atgaminimas‘ (‚recall‘) yra pagrindinės sąvokos, nusakančios studentų gebėjimus susidoroti su receptyviniais bei produktyviniais kalbos naudojimo įgūdžiais. Ilgą laiką užsienio kalbų leksika buvo mokoma akcentuojant atskirus žodžius-terminus. Tradicinis būdas rėmėsi vertimo (anglų k. į gimtąją k.) sąrašų sudarymu. Nors atskiri žodžiai yra pagrindiniai kalbos blokai, ryšiam tekstui būtina juos jungti ir integruoti į skirtingas situacijas. M. Lewiso veikalas, kuris pasirodė spaudoje prieš ketvirtį amžiaus patvirtino, kad kalbą sudaro ir joje dominuoja prasmingi žodžių junginiai, vadinami ‚luitais‘ arba ‚gabalais‘ (chunks). Šis darbas skirtas tirti kaip pensinio amžiaus žmonės mokosi leksikos ir su kokiais sunkumais susiduria studijuojant užsienio kalbą. Tyrimo rezultatai buvo gauti išanalizavus respondentų apklausų anketas. Nustatyta, kad dauguma respondentų teikia pirmenybę tradiciniam leksikos mokymuisi. **Pagrindiniai žodžiai:** anglų kalbos mokymasis, leksika, pagyvenę moksleiviai.

Tomasz J. KAŹMIERSKI, Prof. DSc Eng., Rector

Polski Uniwersytet na Obczyźnie, 240 King Street, London W6 0RF (UK); [www: www.puno.edu.pl](http://www.puno.edu.pl)

THE POLISH UNIVERSITY ABROAD IN LONDON BEFORE ITS 80TH ANNIVERSARY. The protoplast of the Polish University in Abroad (PUA) was the Polish University in Paris, founded in December 1939 in order to defend Polish science against the German and Soviet occupiers. Since 1949, PUA has been operating in London, where, with the help of the British authorities, it was formed from the Polish departments created during the war at English and Scottish universities. For the first 50 years of its existence, PUNO was the only free and independent from political indoctrination Polish university in the world with great teaching and scientific achievements, serving the Polish emigration dispersed in many countries and on several continents. Thanks to the recognition of legal continuity between the Second and Third Polish Republic by the current Polish authorities, PUA obtained the status of a public university according to Polish law. Today PUA supports younger Poles, mass EU migration, offering them acquisition of academic knowledge and practical training - so that students can acquire academic qualifications that will improve their employment prospects and make it easier for them to return to Poland. In order to best serve Polonia around the world, including Polonia in the East, PUNO is developing infrastructure for distance learning using the latest technologies and the Internet. PUNO will offer on-line courses in the next academic year 2018-2019. The Polish University of Abroad in London continues its dedication to its mission to pursue knowledge and deliver academic education to serve the nation and the world in the 21st century.

U PROGU 80-LECIA POLSKIEGO UNIWERSYTETU NA OBCZYŹNIE W LONDYNIE. Protoplastą Polskiego Uniwersytetu na Obczyźnie (PUNO) był Uniwersytet Polski w Paryżu założony w grudniu 1939 roku w celu obrony polskiej nauki przed okupantami niemieckim i sowieckim. Od 1949 PUNO działa w Londynie, gdzie z pomocą władz brytyjskich uformowany został z powstałych w czasie wojny wydziałów polskich przy uniwersytetach w Anglii i Szkocji. Przez pierwsze 50 lat swego istnienia PUNO był jedyną, wolną i niezależną od politycznej indoktrynacji polską uczelnią wyższą na świecie o wielkim dorobku dydaktycznym i naukowym, służącą polskiej emigracji rozproszonej w wielu krajach i na kilku kontynentach. Dzięki uznaniu ciągłości prawnej między II i III Rzeczpospolitą przez obecne władze polskie, PUNO uzyskał status publicznej szkoły wyższej w świetle obowiązującego prawa polskiego. Obecnie PUNO wspiera najmłodszą emigrację, masową migrację unijną, oferując jej nabywanie wiedzy akademickiej oraz kształcenie praktyczne – tak, aby

słuchacze pozyskali umiejętności, które wspomogą ich w znalezieniu pracy i ułatwią powrót do Kraju. W celu jak najlepszego służenia Polonii na całym świecie, w tym Polonii na Wschodzie, PUNO buduje infrastrukturę do nauczania na odległość przy użyciu najnowszych technologii oraz Internetu. Studia online PUNO będzie oferował już w najbliższym roku akademickim 2018-2019. Polski Uniwersytet na Obczyźnie w Londynie kontynuuje swoją misję, jaką jest pogłębianie wiedzy i kształcenie studentów, by służyć narodowi i światu w 21 wieku.

Tomasz KOSIŃSKI, PhD student, 3rd year.

Wydział Nauk Społecznych, Uniwersytet Śląski 40-007 Katowice (Poland); e-mail: t.kosinski@hotmail.com

EUROPE OF HOMELANDS OR EUROPEAN SUPERSTATE? UNITED, POST-WAR EUROPE IN THE POLITICAL DOCTRINE OF OTTO STRASSER AND OSWALD MOSLEY. The aim of the speech will be to bring closer the vision of a united, post-war Europe in political doctrine of Otton Strasser (1897-1974) and Oswald Mosley (1896-1980). They were the forerunners of the idea of the instance of european nationalism. Otton Strasser from the SPD, opponent of Adolf Hitler, one of the leaders of NSDAP at the beginning of its existence and the creators of the opposition appearance of the Third Reich in the Black Front. He developed his own vision of national socialism, which gained many supporters and legitimate from people. During World War II, Otto Strasser supported the allied powers. Oswald Mosley's political career started in the Conservative Party, however fascinated by Mussolini's fascists, created the British Fascist Union. The party did not gain any significant political support. During the war, as other British fascists he was interned. After the Second World War, Otto Strasser and Oswald Mosley joined the construction of a strong, nationalist, pan-European movement. According to Strasser, Europe should be united as British Commonwealth. According to Mosley, it should be superstate with common government, which can create European nation. For both of them it should transform into a strong entity on the international arena. It was supposed to be a counterbalance for the US and the USSR, as well as the system of global capitalism and communism. Despite two different visions, a polemic in the pages of *The European*, Oswald Mosley and Otton Strasser created the foundation of European nationalism, which today is based on the movements of the so-called The New Right, or Autonomous Nationalism. **Key words:** national socialism, NSDAP, III Reich, Otton Strasser, strasserism, Black Front, Oswald Mosley, fascism, British Union of Fascists. **UDC index:** 329.17

EUROPA OJCZYŹN, CZY EUROPEJSKIE SUPERPAŃSTWO? ZJEDNOCZONA, POWOJENNA EUROPA W DOKTRYNIE POLITYCZNEJ OTTONA STRASSERA ORAZ OSWALDA MOSLEYA. Celem wystąpienia będzie przybliżenie wizji zjednoczonej, powojennej Europy w doktrynie politycznej Ottona Strassera (1897-1974) oraz Oswalda Mosleya (1896-1980). Byli to czołowi twórcy idei europejskiego nacjonalizmu. Otton Strasser to wywodzący się z SPD, przeciwnik Adolfa Hitlera, jeden z liderów NSDAP w początkach jej istnienia oraz twórca opozycyjnego wobec władz III Rzeszy Czarnego Frontu. Opracował własną wizję narodowego socjalizmu, która zyskała wielu zwolenników w społeczeństwie niemieckim. W czasie II wojny światowej Otton Strasser wspierał działania alianckie. Oswald Mosley rozpoczął karierę polityczną w Partii Konserwatywnej, jednak zafascynowany faszyzmem Mussoliniego utworzył Brytyjską Unię Faszystów. Partia nie zdobyła znaczącego poparcia politycznego. W czasie wojny, podobnie jak inni faszyci brytyjscy, był internowany. Po II wojnie światowej Otton Strasser oraz Oswald Mosley rozpoczęli działania mające na celu zbudowanie silnego, nacjonalistycznego ruchu pan-europejskiego. Zdaniem Strassera, Europa powinna zjednoczyć się na zasadach przypominających brytyjski Commonwealth. Natomiast według Mosleya miała być superpaństwem ze wspólnym rządem, który stworzy jeden wielki naród europejski. Dla obu powinna przekształcić się w silny podmiot na arenie międzynarodowej. Miała stanowić przeciwwagę dla USA i ZSRR oraz systemu globalnego kapitalizmu i komunizmu. Mimo dwóch różnych wizji, polemik na łamach pisma *The European*, Oswald Mosley i Otton Strasser wykreowali fundament europejskiego nacjonalizmu, na którym po dzień dzisiejszy bazują ruchy tzw. Nowej Prawicy, czy też Autonomicznego Nacjonalizmu.

Wojciech LIS, DSc

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Al. Racławickie 14, 20-950 Lublin (Poland)

SCIENCE AND CULTURE AS THE BASIC DETERMINANTS OF SHAPING AND PROTECTING NATIONAL IDENTITY - IN THE CONTEXT OF THE 100TH ANNIVERSARY OF REGAINING INDEPENDENCE BY POLAND. National identity, ensuring a sense of separation from other nations and the ability to self-determination, is a fundamental determinant of state security. The concept of national identity consists of many different factors, among which science and culture play a decisive role. Their influence on the shaping and protection of national identity reveal in extreme situations, especially in the periods of enslavement and loss of self-determination, which Poles have unfortunately experienced many times. Thanks to education, a person acquires knowledge, learns to think, behaviors and attitudes, and then, based on them, contribute to the development of national culture. In order to develop this culture, one must first know and understand it. In this way, science and culture, integrally connected, perform an irreplaceable educational and nationalist role. The possibility of referring to scientific achievements and cultural achievements determines the size of the nation and gives a sense of pride in being part of it. In the context of the 100th anniversary of regaining independence by Poland, it is impossible not to mention the anniversary of founding the The John Paul II Catholic University of Lublin, which for 100 years has influenced the shape of Polish science and culture, preparing for the fatherland next generations of Poles raised and educated in accordance with the motto - "Deo et Patriae". **Key words:** national identity, freedom and independence, faithfulness to values, schooling and education, national heritage, material and spiritual culture.

NAUKA I KULTURA JAKO PODSTAWOWE DETERMINANTY KSZTAŁTOWANIA I OCHRONY TOŻSAMOŚCI NARODOWEJ - W KONTEKŚCIE 100. ROCZNICY ODZYSKANIA PRZEZ POLSKĘ NIEPODLEGŁOŚCI. Tożsamość narodowa, zapewniająca poczucie odrębności wobec innych narodów i zdolność do samookreślenia się, stanowi podstawową determinantę bezpieczeństwa państwa. Na pojęcie tożsamości narodowej składa się wiele różnych czynników, wśród których decydującą rolę odgrywają nauka i kultura. Ich wpływ na kształtowanie i ochronę tożsamości narodowej ujawnia się w sytuacjach ekstremalnych, zwłaszcza w okresach zniewolenia i utraty możliwości samostanowienia o sobie, czego Polacy niestety wielokrotnie doświadczali. Dzięki edukacji człowiek zdobywa wiedzę, uczy się myślenia, zachowań i postaw, by następnie w oparciu o nie przyczyniać się do rozwoju kultury narodowej. By tę kulturę móc rozwijać należy w pierwszej kolejności ją poznać i zrozumieć. W ten sposób nauka i kultura, integralnie ze sobą związane, pełnią niezastąpioną rolę wychowawczą i narodotwórczą. Możliwość odwołania się do osiągnięć naukowych oraz dorobku kulturowego decyduje o wielkości narodu i daje poczucie dumy z bycia jego częścią. W kontekście 100 rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości nie sposób nie wspomnieć także rocznicy założenia Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, który od 100 lat wpływa na kształt nauki i kultury polskiej, przygotowując do służby Ojczyźnie kolejne pokolenia Polaków wychowywanych i kształconych zgodnie z dewizą - „Deo et Patriae”. **Słowa kluczowe:** tożsamość narodowa, wolność i niezależność, wierność wartościom, kształcenie i edukacja, dziedzictwo narodowe, kultura materialna i duchowa.

Tadeusz MICZKA, Prof. DSc

Institute of Culture and Interdisciplinary Studies, University of Silesia, Plac Sejmu Śląskiego 1, 40-032 Katowice (Poland); e-mail: tmiczka@interia.pl

INFORMATION FLOW AS ONE OF THE FOUNDATIONS OF THE SO-CALLED "NEW URBAN QUESTION". Extremely numerous and comprehensive reflection on urban space and urbanity is constantly deepened and extended by contemporary researchers, representing almost all scientific fields and disciplines, because they all believe that cities play and will play a very important role in the further development of humanity. Indeed, from various demographic reports published in the last quarter of the century, it appears that by the middle of this century, 66 percent of the entire population, that is almost two-thirds of the world's population, will live in cities. According to John Wilmoth, the head of the Population Division of the UNO Department of Economic and So-

cial Affairs, "Urban management has become one of the most important challenges of the 21st century." In other words, the issue of a modern city, its internal structure, culture-forming role and influence on the closer and further surroundings is strongly connected with the quality of life of every human being and of all societies. This also applies to individuals and communities that are not residents of cities. The following considerations have been formed on the assumption – originating from Manuel Castells's *The Urban Question* (1972) – saying that cities are still spaces of opposites, conflicts, movements and classes representing conflicting interests. However, these problems significantly increase, and at the same time are solved mainly by the IT revolution. From many ideas proposed in *The New Urban Question* by Andy Merrifield (2014), the author only develops the concept of an "information city", which is another variant of the concept of "intelligent city", often referred to as a *technopolis*, which is a variation of the "global city". His reflection derives inspiration from the findings of Bartłomiej Gutowski: "Cities – as he has written in the book entitled: *Przestrzeń marzycieli. Miasto jako projekt utopijny* (Eng. *The Space of Dreamers. City as a Utopian Project*) (2006) – are connected with a global structure due to the dominant system of access to information and its flow. In this way, the Internet has become an important factor in the creation of a modern city. The flow of information is a characteristic feature of global cities in such a degree as the globalization-related subordination of the city to the needs of mass culture, supranational corporations and the need for cultural unification". Discussion on this subject creates opportunities to consider important detailed problems, such as treating the city as an Internet network, considering the Internet a basic element of modern urban infrastructure, the merge of reality with virtual space, and the participation of city residents in the city management. The possibility of civic participation is particularly important. In the conclusion part of the following study, the author attempts to give an answer to the difficult question on whether the so-called fourth-generation cities, known as the cities of the future, do create more opportunities than threats to the improvement of the quality of life of individuals and social groups, which should be the main goal of the development of man and technology created by them.

Prof. dr hab. Tadeusz Miczka. **PRZEPIY W INFORMACJI JAKO JEDEN Z FUNDAMENTÓW TZW. „NOWEJ KWESTII MIEJSKIEJ”**. Niezwykle liczna i wszechstronna dotychczasowa refleksja nad przestrzenią miejską oraz miejskością jest nieustannie pogłębiana i poszerzana przez badaczy współczesności, reprezentujących prawie wszystkie dziedziny i dyscypliny naukowe, ponieważ zgodnie uważają oni, że miasta odgrywają i będą odgrywać bardzo ważną rolę w dalszym rozwoju ludzkości. Rzeczywiście z różnych raportów demograficznych opracowanych w ostatnim ćwierćwieczu wynika, że do połowy obecnego stulecia w miastach zamieszka 66 procent całej populacji, czyli niemal dwie trzecie ludności świata. Według Johna Wilmotha, kierującego Oddziałem ds. Populacji w Departamencie Spraw Ekonomicznych i Społecznych (Department of Economic and Social Affairs) Organizacji Narodów Zjednoczonych, „Zarządzanie terenami miejskimi stało się jednym z najważniejszych wyzwań XXI wieku”. Innymi słowy, z nowoczesnym miastem, z jego wewnętrzną strukturą, kulturotwórczą rolą i wpływem na bliższe i dalsze otoczenie mocno związana jest jakość życia każdego człowieka i wszystkich społeczeństw. Dotyczy to również jednostek i zbiorowości, które nie są mieszkańcami miast. W niniejszych rozważaniach przyjęto założenie – za *Kwestią miejską* Manuela Castellsa (1972) – że miasta wciąż są przestrzeniami przeciwieństw, konfliktów, ruchów i klas reprezentujących sprzeczne interesy. Jednakże problemy te w znacznym stopniu nasilają się i jednocześnie są rozwiązywane przede wszystkim dzięki rewolucji teleinformatycznej. Spośród wielu idei wyartykułowanych przez Andy Merrifielda w *Nowej kwestii miejskiej* (2014) autor rozwija jedynie koncepcję „miasta informacyjnego”, która jest kolejnym wariantem koncepcji „miasta inteligentnego”, określanego często jako *technopolis*, będącego z kolei odmianą „miasta globalnego”. Jego refleksja czerpie inspirację z ustaleń Bartłomieja Gutowskiego: „Miasta – pisał on w książce pt. *Przestrzeń marzycieli. Miasto jako projekt utopijny* (2006) – wiążą się z globalną strukturą dzięki dominującemu systemowi dostępu do informacji i ich przepływu. W ten sposób m.in. Internet stał się ważnym czynnikiem kreacji nowoczesnego miasta. Dla miast globalnych przepływ informacji jest charakterystyczny w niemniejszym stopniu niż związane z globalizacją podporządkowanie miasta potrzebom kultury masowej, ponadpaństwowych korporacji oraz potrzebie unifikacji kulturowej”. Podjęcie tego tematu stwarza okazje do rozważenia istotnych problemów szczegółowych, takich jak traktowanie miasta jako sieci internetowej, traktowanie sieci internetowej jako podstawowego elementu nowoczesnej infrastruktury urbanistycznej, przenikanie się przestrzeni realnej i wirtualnej

oraz uczestnictwo mieszkańców w zarządzaniu miastami. Szczególnie istotna jest możliwość uczestnictwa obywatelskiego. W zakończeniu autor podejmuje próbę odpowiedzi na trudne pytanie: Czy tzw. miasta czwartej generacji, czyli miasta przyszłości, stwarzają więcej szans niż zagrożeń dla podnoszenia poziomu jakości życia jednostek i grup społecznych, które przecież powinno być głównym celem rozwoju człowieka i stworzonej przez niego technologii.

Zbigniew OZIEWICZ, Prof. DSc

Universidad Nacional Autónoma de México, Facultad de Estudios Superiores Cuautitlán, C.P. 54714

Cuautitlan Izcalli, Estado de Mexico (México); e-mail: oziewicz.zbigniew@gmail.com, oziewicz@unam.mx

UNIVERSE NEEDS NON-EUCLIDEAN GEOMETRY. The city of Alexandria was founded by Alexander the Great in 332 B.C., and then was the capital of Egypt. Euclid taught in Alexandria, and wrote in 300 B.C. a textbook of geometry *Elements* in XIII volumes based on visually evident axioms (postulates and common notions). Euclid's *Elements* was a leading book of geometry and the core of mathematical education during 22 centuries and had more than 1000 republishing, e.g. [Józef Czech, *Euklidesa początków geometrii*, Wilno 1807]. However, the basis concept of Algebra, concepts of a ring of scalars and of vector space was born only in 1832 by Hermann Grassmann (1809-1877), a High School professor in Szczecin. Independently in 1844 by Sir William Hamilton (1805-1865). The scalar 'product' of vectors, a synonym of a metric tensor was introduced by Bernhard Riemann (1826-1866), and latter used by William Clifford (1845-1879). Any attempt to understand Euclidean geometry without the concepts of Algebra and without a metric tensor is heroic. With the birds of Algebra by Grassmann, geometry become a part of algebra as an algebraic geometry. Thus the summary of the Euclidean geometry is just a single naive axiom (instead of the five original Euclid's axioms): the vector of a scalar magnitude zero must be zero vector only. However, the electromagnetic radiation, a string of corpuscular photons, possesses the zero mass in vacuum, the zero scalar internal energy. This zero scalar mass of photons should be interpreted as a scalar magnitude of a vector-photon, a vector-process of electromagnetic radiation. A light is a non-zero vector, but with the zero-scalar magnitude in four-dimensional space of events. Therefore, the theory of light is impossible within the Euclidean naive geometry. The light necessarily needs the most general geometry, the so-called non-Euclidean geometry, studied by Gauss since 1804, Janos Bolyai in 1832, and by Nikolai Lobachevsky in 1829, in Kazan University founded in 1805. The question is: could one understand Universe, Cosmology, relativity theory (special for zero acceleration and general for arbitrary accelerations) without the most general non-Euclidean geometry? I will try to set down the idea, that to understand the light it is necessary be acquainted with algebraic concept of non-Euclidean geometry, which is ignored in educational curriculum of High Schools in entire World. Thus geometry as of today, is nothing but a synonym of a metric tensor. **Keywords:** history of relativity theory, education, understanding and imagination against naive misleading experience. **2000 Mathematics Subject Classification:** 51B20 Minkowski geometry, 53A17 Kinematics, 53A35 Noneuclidean geometry, 53B30 Lorentz metric is groupoid, 83A05 Special relativity. **Physics and Astronomy Classification Scheme (PACS 2010).** 01.65+g History of science; 03.30.+p Special relativity. **Report type:** research report, and viewpoint, and conceptual approach.

WSZECHŚWIAT POTRZEBUJE GEOMETRII NIE-EUKLIDESOWEJ

Największą radością z odzyskania przez Litwę i przez Polskę niepodległości 100 lat temu w 1918 roku jest radość pisania tego abstraktu w języku ojczystym. Szkoła podstawowa mojej Mamy, magistra fizyki, była wyłącznie w języku niemieckim, język polski byz zabroniony. Szkoła podstawowa mojego Ojca, magistra matematyki, była wyłącznie w języku rosyjskim, język polski był wtedy zabroniony.

Najważniejszą elementarną cząstką wszechświata jest foton. Za hipotezę, że światło to strumień cząstek-fotonów, Albert Einstein otrzymał w 1922 roku nagrodę Nobla. Na każdy jeden elektron we wszechświecie przypada $3 \cdot 10^{10}$ fotonów, czyli wszechświat jest oceanem fotonów. Fotony, światło, posiadają masę zero w próżni. Światło z masą zero jest niesłusznie uważane za 'bez masy'. Niesłusznie, gdyż zero jest liczbą, równoprawną z liczbami dodatnimi i z liczbami ujemnymi. Liczba zero została odkryta w Indiach. Skalarna masa fotonu to synonim energii wewnętrznej promieniowania elektromagnetycznego, to energia wewnętrzna światła. Jaka teoria, jaka geometria jest w stanie wyjaśnić znaczenie i sens zerowej masy fotonów? Otóż wielką rewolucją koncepcyjną (poza

rewolucją Kopernika) było odkrycie pojęć skalarów i wektorów przez Hermanna Grassmanna, i to dopiero w roku 1832. Pojęć nie znanych ani Newtonowi, ani Eulerowi. Ciało materialne Newtona to skalarna masa, skalarna energia, skalarna inercja. Ten Newtonowski naiwny obraz skalarnej inercji utrudnia uświadomienie sobie prawdy, że każde ciało materialne, włącznie ze światłem posiadającym masę zero, jest procesem, czyli wektorem w przestrzeni zdarzeń absolutnych, przestrzeni pokrętnie nazwanej czasoprzestrzenią. A skalarna długość tego wektora-procesu wyraża energię wewnętrzną tego ciała materialnego. Otóż tutaj pojawia się konflikt z geometrią Euklidesa, która jest obowiązkowym programem w szkołach maturalnych, a która jest oparta na jednym jedynym postulatcie, że jedynym wektorem o skalarnej długości zero może być jedynie wektor zero. Tymczasem światło jest wektorem niezerowym, lecz o zerowej długości skalarnej, na co postulat geometrii Euklidesa nie pozwala. Aby zrozumieć Wszechświat przepełniony promieniowaniem świetnym, konieczna jest najogólniejsza geometria, znana pod nazwą geometrii nie-Euklidesowej.

Barbara OLSZEWSKA, PhD

Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Janusza Korczaka w Warszawie (Poland); b.olszewska@wspkorczak.eu

EDUCATION OF DISABLED PEOPLE // KSZTAŁCENIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Katarzyna PARZYCH-BLAKIEWICZ, DSc, Prof. UWM

Katedra Teologii Dogmatycznej i Fundamentalnej, Wydział Teologii, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie (Poland); e-mail: kaparz@uwm.edu.pl

CHRISTIAN AXIOLOGY IN THE CONTEXT OF THE THEOLOGY OF MARIA APPARITIONS

IN GIETRZWAŁD. Popular piety includes religious practices relating to the Our Lady. Practices are often associated with extraordinary historical events, such as the Marian apparitions in Gietrzwałd in Warmia. The content of private apparitions is not obligatory, it remains in the sphere of personal mystical experience. The authenticity of individual private apparitions is an issue, which requires a theological verification and an ecclesiastical approval. The apparitions in Gietrzwałd acquired the approval. The essential motives for recognizing a private revelations and approving the religious cult connected with them is to find a correlation of the message delivered by the visionaries with Divine Revelation and Tradition. Verification of the authenticity of apparitions, taking the content of the message, is necessary because of the risk of developing errors in faith and religious practices. The Marian message from Gietrzwałd contains a coherent interpretation about the formation of Christians for active participation in the internal life of the Church. Analysis of the contents of the Marian message from Gietrzwałd allows to see the elements of Christian axiology, which is a reference to the pastoral needs of the contemporary generation of Christians from various denominations and nations. Sketching the structure of Christian axiology in the context of the theology of Marian apparitions in Gietrzwałd presents the knowledge, which is necessary to make more practice the doctrine in the religious formation and pastoral work.

AKSJOLOGIA CHRZEŚCIJAŃSKA W KONTEKŚCIE TEOLOGII OBJAWIEŃ MARYJNYCH W

GIETRZWAŁDZIE. Pobożność ludowa uwzględnia praktyki religijne odnoszące się do Matki Bożej. Często są one związane z niezwykłymi wydarzeniami historycznymi, jak na przykład prywatne objawienia maryjne w Gietrzwałdzie na Warmii. Treść objawień prywatnych nie jest obligatoryjna, pozostaje w sferze osobistego doświadczenia mistycznego. Autentyczność poszczególnych objawień prywatnych jest kwestią wymagającą weryfikacji teologicznej i aprobaty kościelnej. Objawienia gietrzwałdzkie otrzymały taką aprobatę. Do istotnych motywów uznania objawień prywatnych i zatwierdzenia kultu religijnego z nimi związanego jest stwierdzenie korelacji treści orędzia przekazanego przez wizjonerów z Objawieniem Bożym i Tradycją. Weryfikacja autentyczności objawień, z uwzględnieniem treści orędzia jest potrzebna ze względu na zagrożenie wykształceniem się błędów w wierze i praktykach religijnych. Orędzie maryjne z Gietrzwałdu zawiera spójną wykładnię na temat formacji chrześcijan do aktywnego udziału w życiu wewnętrznym Kościoła. Analiza merytoryczna pozwala w nich dostrzec elementy aksjologii chrześcijańskiej, znajdującej odniesienie do potrzeb duszpasterskich współczesnego pokolenia chrześcijan z różnych wyznań i narodów. Naszkicowanie struktury aksjologii chrześcijańskiej w kontekście teologii objawień maryjnych w Gietrzwałdzie przedstawia wiedzę potrzebną do upracticznienia doktryny w formacji religijnej i duszpasterstwie.

Maria **PIECHOCKA-KŁOS**, PhD

Katedra Teologii Dogmatycznej i Fundamentalnej, Wydział Teologii, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie (Poland); e-mail: maria.piechocka@uwm.edu.pl

THE SUCCESSION POLICY OF CONSTANTINE THE GREAT AND ITS EFFECTS IN THE LIGHT OF ROMAN NUMISMATICS (4TH CENTURY). After the death of Constantine in 337, Constantine II (337-340), Constans (337-351) and Constantius II (337-361) shared the power in the Roman Empire. Their governments should be regarded as the culmination of Constantine I's efforts to consolidate the principles of heredity of the throne. The year of death of Constantine, recognized as the first Christian ruler, began not only the period of his sons' co-ordination, but also abounded in events suggesting a conflict about power within the family. The struggle was not only between the brothers, that is, the sons of Constantine, as a result of which Constantine II (340) died first and later Constans (350). Probably an additional plane of conflict about power in the Empire created an announcement in 335 by Constantine I of Caesar Dalmatius, who was his nephew. He was murdered in September 337, a few months after the emperor's death, probably by order or with the silent consent of Constantius II, who certainly had reason to be afraid of his cousin and was directly interested in his removal. To the moment of his death, Constantine the Great appointed four Caesars. Perhaps the intention of the ruler in the matter of succession was the division of power in the Empire between the four successors including the nephew. Eventually, the struggles for the power of the successors of Constantine led again to the Autocracy, which from the year 351 was held by Constantius II. An attempt to present this issue based on Roman numismatics (4th century) became an inspiration to take up this issue.

Dr Maria Piechocka-Kłos. **POLITYKA SUKCESYJNA KONSTANTYNA WIELKIEGO I JEJ SKUTKI W ŚWIETLE NUMIZMATYKI RZYMSKIEJ (IV W.)** Po śmierci Konstantyna Wielkiego w 337 roku władzę w Imperium Romanum podzielili między sobą Konstantyn II (337-340), Konstans (337-351) i Konstancjusz II (337-361). Ich rządy należy uznać za zwieńczenie starań Konstantyna I w kwestii utrwalenia zasad dziedziczności tronu. Rok śmierci Konstantyna, uznawanego za pierwszego chrześcijańskiego władcę, nie tylko rozpoczął okres współrządów jego synów, ale również obfitował w wydarzenia sugerujące konflikt o władzę wewnątrz rodu. Walka toczyła się nie tylko między braćmi, tj. synami Konstantyna, wskutek których śmierć poniósł najpierw Konstantyn II (340), a później Konstans (350). Prawdopodobnie dodatkową płaszczyznę konfliktu o władzę w Cesarstwie stworzyło ogłoszenie w 335 roku przez Konstantyna I cezarem Dalmacjusza, który był jego bratankiem. Zdolny i cieszący się publicznym uznaniem bliski krewny cesarskich synów został zamordowany już we wrześniu 337 roku, zaledwie kilka miesięcy po śmierci cesarza, prawdopodobnie na polecenie lub z milczącym przyzwoleniem Konstancjusza II, który z pewnością miał powody, aby obawiać się kuzyna i był bezpośrednio zainteresowany jego usunięciem. Konstantyn Wielki do chwili swojej śmierci mianował czterech cesarów. Być może zamiarem władcy w kwestii sukcesji był podział władzy w Imperium pomiędzy czterech następców z uwzględnieniem bratanka. Ostatecznie walki o władzę następców Konstantyna doprowadziły do ponownego jedynowładztwa, które począwszy od 351 sprawował Konstancjusz II. Próba przedstawienia tej kwestii w oparciu o numizmatykę rzymską (IV w.) stała się inspiracją, aby podjąć to zagadnienie.

Renata **PRZEWŁOCKA-SIONEK**, PhD Eng. Arch., Assistant Professor

University of Technology in Lodz, al. Politechniki 6, Łódź 90-924 (Poland); e-mail: renikap@interia.pl

IN SEARCH A CITY ARCHITECTURAL ESSENCE IN THE BACKYARDS OF VILNA. Vilna is an exceptional city with beautiful architecture in which one can find nearly all the European styles. It's here, at the turn of 19th century developed one of the most popular forms of housing - the tenement house, which was accompanied by a bigger or smaller space, called a semi-public courtyard. The changing of legal and economic realities caused ownership, spatial and building retransformations. The size of these spaces underwent change along with the evolution of the city and construction law. The own-research report concerns the disciplines of architecture and urbanism. The classification of the courtyards in Vilna allows us to consider the similarities and differences in their appearance and management. Through this report, the author aims to allow for closed look at

these spaces, which play an important role in the city. She tries to answer the question of how these backyards affect the inhabitants of cities; she shows the changes that have taken place and their impact on the environment and their contemporary function. **Key words:** the tenement house, backyards, courtyard, city, architecture. **UDC numbers:** 929, 721, 82.09

Dr inż. arch. Renata Przewłocka-Sionek. **W POSZUKIWANIU ARCHITEKTONICZNEJ ISTOTY MIASTA PRZEZ WILEŃSKIE PODWÓRKA.** Wilno jest miastem wyjątkowym, o przepięknej architekturze, w której można odnaleźć niemal wszystkie style europejskie. To tutaj, na przełomie XIX/XX wieku, wykształciła się jedna z najpowszechniejszych form domu mieszkalnego - kamienica czynszowa, której towarzyszyła zawsze mniejsza lub większa przestrzeń, nazywaną dziedzińcem o charakterze pół publicznym. Zmieniające się realia prawno-ekonomiczne powodowały przekształcenia własnościowe, przestrzenne oraz budowlane. Wielkość wewnętrznych przestrzeni zmieniała się wraz z ewolucją miasta i jego prawa budowlanego. Niniejszy artykuł ma charakter raportu z badań własnych, umocowanych w dyscyplinie *architektura i urbanistyka*. Klasyfikacja wileńskich podwórz w oparciu o kształt, wielkość oraz walory turystyczne pozwala dostrzec podobieństwa i różnice w ich wyglądzie i zagospodarowaniu. Autorka pragnie przybliżyć przestrzenie, które w mieście spełniają istotną rolę. Stara się odpowiedzieć na pytanie, w jaki sposób one wpływają na mieszkańców i otoczenie. Pokazuje zachodzące zmiany i współczesne funkcje. **Słowa kluczowe:** kamienica, podwórza, dziedzińce, miasto, architektura. **Indeksy UKD:** 929, 721, 82.09

Paweł **RABCZYŃSKI**, Rev., Dr

Katedra Teologii Dogmatycznej i Fundamentalnej, Wydział Teologii, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, ul. Hozjusza 15, 11-041 Olsztyn (Poland); e-mail: rabczynski@o2.pl

CULTURE AND RELIGION: OPPOSITION OR COOPERATION? Culture and religion are among humanity's basic experiences. In our everyday lives we can observe a coexistence of the elements of culture and religion, their mutual permeation and dependence. Culture is exceptionally anthropological in character. Man is the creator, target and meaning of culture. Man's culture-creating activity is always performed according to specific values, which are a response to man's needs and somewhat stem from his nature in the biological, cognitive, emotional, moral and religious sense. Therefore, we can define culture as all the values man recognizes, holds dear and desires. On the one hand, man creates culture and, on the other, is shaped by it, mainly owing to the fact that culture is a set of values and their conveyor. Religion can be defined as man's relation to the transcendental "You" (God, an Absolute, the First Cause, gods). The object of religion (the transcendental "You") appears to the subject (man) as the highest, sacred value. Religion perceived in the cultural aspect stems across three dimensions: theoretical (beliefs, doctrine), practical (traditions, cult and moral conduct) and social (organization, institutions). The basis for the relationship between culture and religion is the fact that man is the subject of culture as well as religion. Two main models of relations between religion and culture have been shaped throughout centuries: opposition and confrontation as well as complementariness and cooperation. The latter model is correct. Culture is a conveyor of standards and values, including religious ones. Religion expresses itself through culture, though due to its nature it transcends culture. One can speak of the culture-creating role of religion.

KULTURA A RELIGIA: OPOZYCJA CZY KOOPERACJA? Kultura i religia należą do podstawowych doświadczeń ludzkości. W życiu codziennym możemy zaobserwować współwystępowanie elementów kultury i religii, ich wzajemne przenikanie się i zależności. Kultura posiada wybitnie antropologiczny charakter. Człowiek jest twórcą, celem i sensem kultury. Kulturotwórcze działanie człowieka dokonuje się zawsze według określonych wartości, odpowiadających potrzebom człowieka, a więc wypływającym niejako z jego natury: biologicznym, poznawczym, emocjonalnym, moralnym, religijnym. W tym sensie możemy określić kulturę jako całokształt wartości, które człowiek rozpoznaje, ceni, pragnie i realizuje. Tak więc z jednej strony człowiek tworzy kulturę, a z drugiej strony jest przez nią kształtowany, głównie dzięki temu, że kultura jest zespołem wartości i ich nośnikiem. Religię możemy określić jako relację człowieka z „Ty” transcendentnym (Bogiem, Absolutem, Pierwszą Przyczyną, bogami). Przedmiot religii („Ty” transcendentne) jawi się podmiotowi (człowiekowi) jako najwyższa wartość – *sacrum* (świętość). Religia, rozpatrywana w aspekcie kultu-

rowym, obejmuje trzy wymiary: teoretyczny (wierzenia, doktryna), praktyczny (obrzędy, kult i postępowanie moralne) oraz społeczny (organizacja, instytucje). Podstawą relacji pomiędzy kulturą a religią jest fakt, że osoba ludzka jest podmiotem tak kultury, jak i religii. Na przestrzeni wieków ukształtowały się dwa główne modele relacji pomiędzy kulturą a religią: opozycji i konfrontacji oraz komplementarności i kooperacji. Właściwy jest ten drugi. Kultura jest nośnikiem wzorców i wartości, także religijnych. Religia wyraża się w kulturze, choć, ze względu na swój przedmiot, transcenduje (przekracza) kulturę. Można mówić o kulturotwórczej roli religii.

Stefan **RADZISZEWSKI**, Rev., DSc
WSH Radom (Poland)

FUIMUS SACERDOTES, FUT TEMPLUM. "THE PRIEST'S DESCRIPTION" IN THE RESPONSES OF PRIESTS FROM THE GENERATION OF JOHN PAUL II. "The priest's description. The image of a priest in Polish culture in the 21st century" (2018) is a collection of twelve texts that answer the questionnaire about the image of a priest in contemporary culture, film and media. Statements of priests dealing with literature, art and science are a testimony of faith of the generation of Polish priests, which was shaped under the influence of saint John Paul II. The priests represent different environments, which is why the polyphony of the priest's credo well reflects the problems and divisions of the contemporary Church. This is also the right starting point for the reflection on the vocation, the sense of priestly ministry in the modern world and fidelity to the teaching of saint John Paul II. **Keywords:** Church, priest, Jean Paul II, sanctity.

FUIMUS SACERDOTES, FUT TEMPLUM. „RYSOPIS KAPŁANA” W WYPOWIEDZIACH ANKIETOWYCH KAPŁANÓW Z POKOLENIA JANA PAWŁA II. „Rysopis kapłana. Wizerunek księdza w kulturze polskiej w XXI wieku” (2018) to zbiór dwunastu tekstów, stanowiących odpowiedź na ankietę na temat obrazu księdza we współczesnej kulturze, filmie i mediach. Wypowiedzi księży zajmujących się literaturą, sztuką i nauką stanowią świadectwo wiary pokolenia polskich kapłanów, które kształtowało się pod wpływem św. Jana Pawła II. Kapłani reprezentują różne środowiska, dlatego polifonia kapłańskiego credo dobrze oddaje problemy i rozdarcia współczesnego Kościoła. To również właściwy punkt wyjścia do refleksji o powołaniu, o sensie posługi kapłańskiej we współczesnym świecie oraz wierności nauce św. Jana Pawła II. **Słowa klucze:** Kościół, kapłan, Jan Paweł II, świętość.

Andrzej **REMBALSKI**, PhD

Wsztechnica Świętokrzyska, ul. E. Orzeszkowej 15, 25-435 Kielce (Poland); e-mail: a.rembalski@vp.pl

PROFESSOR STANISŁAW LORENTZ: RESPECTED ART CONSERVATOR IN THE REGIONS OF VILNIUS AND NOVOGRODEK. Professor Stanisław Lorentz (1899-1991) was an eminent scholar of museology and history of art. In 1929 he became the successor of Jerzy Remer – first art conservation officer in the regions of Vilnius and Novogrodek. At the same time, until 1935, he performed the function of the head of the Art Department in these cities and voivodships. During this period, he highly contributed to the reconstruction of many places of material culture: castles, churches, monasteries and palaces. As the lecturer in art conservation at the Stefan Batory University, he participated in the academic life of Vilnius as well as in social and cultural activity. Professor Lorentz inaugurated the reconstruction of one of the most valuable monuments – the castle in Troki. During frequent visits to this town, he established close contacts with the Crimean Karaites, which he maintained in the following years. After the flood in 1931, when Wilia rinsed off the foundations of the cathedral, he actively participated in the reconstruction committee. He was particularly interested in the buildings created in the Baroque and Rococo, of which Vilnius was famous. Professor Lorentz wrote numerous research works. A symbolic summary of the scientific achievements was his last article on Vilnius architecture. The period in which he preserved the monuments of the Vilnius and Novogrodek regions was successful for the development of culture in these areas. Until the end of his hard-working life, he showed interest in the artistic centers of Vilnius and Warsaw. **Keywords:** biography, history of material culture, art conservator, museology.

PROFESOR STANISŁAW LORENTZ - ZASŁUŻONY KONSERWATOR ZABYTKÓW W WILEŃSKIM I NOWOGRÓDZKIEM. Profesor Stanisław Lorentz (1899-1991) był wybitnym his-

torykiem sztuki i muzealnikiem. W 1929 r. został następcą pierwszego konserwatora zabytków w Wilnie i Nowogródku – profesora Jerzego Remera. Do 1935 r. jednocześnie pełnił funkcję kierownika Oddziału Sztuki w tych miastach i województwach. W tym czasie położył duże zasługi w odbudowie wielu obiektów kultury materialnej: zamków, kościołów, klasztorów i pałaców. Jako wykładowca konserwacji zabytków w Uniwersytecie Stefana Batorego uczestniczył w życiu naukowym Wilna. Brał także czynny udział w działalności społecznej i kulturalnej. Zainauguował odbudowę jednego z najcenniejszych zabytków – zamku w Trokach. Podczas częstych wizyt w tym mieście nawiązał bliskie kontakty z Karaimami, które utrzymywał w następnych latach. Po powodzi w 1931 r., gdy Wilnia podmyła fundamenty katedry i powstał komitet odbudowy, aktywnie uczestniczył w jego pracach. Szczególnie interesowały go obiekty powstałe w epokach baroku i rokoka, z których słynęło Wilno. Pozostawił liczne prace naukowe. Symbolicznym podsumowaniem prac badawczych był jego ostatni artykuł poświęcony architekturze wileńskiej. Okres, w którym sprawował opiekę nad zabytkami Wileńszczyzny i Nowogródzczyzny był pomyślny dla rozwoju kultury na tych terenach. Do końca swego pracowitego życia wykazywał zainteresowanie ośrodkami artystycznymi Wilna i Warszawy. **Słowa kluczowe:** biografia, historia kultury materialnej, konserwator zabytków, muzealnictwo.

Bronisława **SIWICKA**, MD

Member of the Polish Medical Association of Lithuania, former Head of the Department of Internal Diseases of the former "Red Cross" Hospital in Vilnius, and the Dean-organizer of the Medical Studies in the former Polish University in Vilnius, former Board member of the Federation of Polish Medical Organizations Abroad, and member of the Congress of Medical Poles Abroad; actual postal address: Naugarduko gatvė 76, 03202 Vilnius (Lithuania); e-mail: polmedlitwa@hotmail.com

ACTUALITIES OF THE MEDICAL POLES ABROAD // ACTUALNOŚCI POLONIJNYCH ORGANIZACJI MEDYCZNYCH

Józef **SZYŁEJKO**, Eng., Captain of the great navigation

President of the the Main Board of the Society of Friends of Vilnius and Vilnius Land - Towarzystwo Miłośników Wilna i Ziemi Wileńskiej, ul. Gagarina 34/46, 87-100 Toruń (Poland) tel. + 48 606 818 618, e-mail: j.szylejko@eragnet.pl

ABOUT THE LIBRARY OF "VILNIUS VARIETIES" AND RECENT ACTIVITIES OF THE SOCIETY // O BIBLIOTECE "WILEŃSKICH ROZMAITOŚCI" I AKTUALIACH DZIAŁALNOŚCI TOWARZYSTWA.

Eugenijus G. **VASILEVSKIS**, PhD

VšĮ UNIVERSITAS STUDIORUM POLONA VILNENSIS, Aguonų g. 22, 03212 Vilnius (Lithuania) e-mail: adm@uspv.lt

TWO PHILOSOPHICAL-THEORETICAL PERIODS OF ESTABLISHING THE PROCESS OF LAW CREATION IN THE WORK OF BRONISŁAW WRÓBLEWSKI. I have divided the philosophical and theoretical views of Professor Bronisław Wróblewski (1888-1941) at the Stefan Batory University in Vilnius into two periods. In the first period in years 1922-1930 Wróblewski was a continuator of humanistic school in criminal law and of Leon Petrażycki's theory of legal psychologism. In the theory of legal psychologism, Petrażycki combined ethics, logic and psychology. The psychological factor played a key role in the creation of law, although he presented no verification of the psychological factor in his theory. Petrażycki's theory equated punitive and moral norms, and the humanist school of time did not distinguish criminal law from morality. In the first half of the second period (1931-1935) Wróblewski considered the inability to precisely define the concept of law. For the Vilnius philosopher and theoretician of law, all legal norms were obligatory. In Wróblewski's law-making theory, he took into account the conditions necessary for the existence of a law maker: 1) perceiving the recipient of ethical norms and values, 2) reflecting on the complexity of personality traits that support and inhibit the normogenesis process and 3) taking into account factors that exert both positive and negative impact on the quality of established laws. In the second half of the second period (1935-1939) Wróblewski pointed to the existence of essential differences between law and morality, crime and an immoral act. During this period, he did not assign major role in law creation

to the psychological factor, but only a coordinating role in human action. In his work *Appearance of Constituted Norms* (Vilnius, 1938), the professor of philosophy and legal theory has clarified the meaning of "discovering norm", "the necessity of existence of norm issuer", "experiencing duty and decision" and formulated six necessary conditions (favorable and unfavorable) to the process of creating law. Due to the change in his position in this matter, Wróblewski was tolerant to the work of his student Arseniew (1907-1942), doctor of law philosophy, the creator of the superior (synthetic) or universal method in lawmaking.

Dr Eugenijus G. Vasilevskis. **DWA OKRESY FILOZOFICZNO-TEORETYCZNE PROCESU TWORZENIA PRAWA W PRACACH BRONISŁAWA WRÓBLEWSKIEGO.** Poglądy filozoficzne i teoretyczne profesora Bronisława Wróblewskiego (1888-1941) na Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie podzieliłem na dwa okresy. W pierwszym okresie w latach 1922-1930 Wróblewski był kontynuatorem teorii psychologizmu prawniczego Leona Petrażyckiego i szkoły humanistycznej w prawie karnym. W teorii psychologizmu prawniczego Petrażyckiego łączył etykę, logikę z psychologią, przyczyn czynnikiem psychologicznym pełnił u niego główną rolę w tworzeniu prawa, chociaż w swej teorii nie przedstawił żadnej weryfikacji czynnika psychologicznego. Teoria Petrażyckiego utożsamiała normy karne i normy moralne, a ówczesna szkoła humanistyczna nie odróżniała prawo karne od moralności. W pierwszej połowie drugiego okresu (1931-1935) Wróblewski rozważał o niemożności precyzyjnego określenia pojęcia prawa. Wileńskiemu filozofowi i teoretykowi prawa wszystkie normy prawne były sądami powinnościowymi. W tworzonej teorii stanowienia prawa Wróblewski uwzględnił warunki niezbędne do zaistnienia normodawcy: 1) postrzegającego adresata norm i wartości etycznych, 2) zastanawiającego się nad kompleksem cech osobowościowych tak sprzyjających, jak i hamujących proces normotwórczy i 3) uwzględniającego czynniki wywierające zarówno pozytywny, jak i negatywny wpływ na jakość stanowionych norm. W drugiej połowie okresu drugiego (1935-1939) Wróblewski wskazał na istnienie różnic pomiędzy prawem i moralnością, przestępstwem a czynem niemoralnym. W tymże okresie już nie nadawał czynnikowi psychologicznemu głównej roli w tworzeniu prawa, a tylko rolę koordynującą w czynie człowieka. W studium *Zjawienie się norm stanowionych* (Wilno, 1938) profesor filozofii i teorii prawa objasnił znaczenie pojęć: *wyjaśnianie normy, konieczność istnienia normodawcy, przeżywania powinności i stanowienia* i sformułował sześć niezbędnych warunków (korzystnych i niekorzystnych) do procesu tworzenia prawa. Z powodu zmiany swego stanowiska w powyższej kwestii, Wróblewski odniósł się tolerancyjnie do prac swego ucznia i doktora filozofii prawa Arseniewa (1907-1942), twórcy metody nadrzędnej (syntetycznej) lub uniwersalnej w stanowieniu prawa.

Maria WIELOCH, PhD

Prezes Stowarzyszenia Rodzina Pomarska. Gdańsk (Poland); e-mail: kontakt@rodzinaponarska.pl

A FEW WORDS ABOUT THE CRIME IN PONARY AND ON THE RODZINA PONARSKA ASSOCIATION. Information brochures will be presented on the genocide committed by the German nazis and their Lithuanian collaborators in Ponary during World War II: a brochure by Piotr Niwiński titled *Ponary - the place of the "human slaughterhouse"* (published by the Institute of National Memory (IPN) in Polish, English and Lithuanian), and the brochure *Ponary* (20 pages, A5 format, published by the Association in 2018), which contains short stories about the crime, written by a military doctor Andrzej Chodacki on the basis of Kazimierz Sakowicz's diary. The Association initiated the unveiling of the Ponary Memorial in Gdańsk on May 10, <https://youtu.be/cGUmsFGG-Vs>, and Ponary Day in Warsaw on May 19, 2018, <https://www.youtube.com/watch?v=Pe2y4uMdWLo>, and in Lithuania - the conference of Ponary Day in September, this year. Already from next year, at least in Gdańsk and Warsaw, Ponary Day will be entered as an official celebration organized by the City together with the Association.

KILKA SŁÓW O ZBRODNI PONARSKIEJ I STOWARZYSZENIU RODZINA PONARSKA.

Prezentowane będą broszury informacyjne o zbrodni ludobójstwa dokonanej przez niemieckich nazistów i ich litewskich kolaborantów w Ponarach podczas II wojny światowej: broszura autorstwa Piotra Niwińskiego pt. *Ponary - miejsce "ludzkiej rzeźni"* (wydawca IPN, w języku polskim, angielskim i litewskim), oraz broszura pt. *Ponary* (20 stron, format A5, wydawca Stowarzyszenie Rodzina Pomarska w 2018 r.), w której autor - lekarz wojskowy Andrzej Chodacki, podaje krótkie opowiada-

nia dotyczące zbrodni, napisane na podstawie Dziennika Kazimierza Sakowicza. Stowarzyszenie inicjowało: budowę i odsłonięcie Pomnika Ponarskiego w Gdańsku w dniu 10 maja 2018 r. (<https://youtu.be/cGUmsFGG-Vs>), uroczystość Dnia Ponarskiego w Warszawie w dniu 19 maja 2018 r. w Warszawie (<https://www.youtube.com/watch?v=Pe2y4uMdWLo>), oraz na Litwie – konferencję Dzień Ponarski we wrześniu, w tym roku. Już od przyszłego roku, przynajmniej w Gdańsku i Warszawie, Dzień Ponarski będzie wpisany jako oficjalne obchody organizowane przez Miasto wspólnie ze Stowarzyszeniem. www.rodzinaPONarska.pl

Jacek WILCZYŃSKI, DSc, Assoc. Prof. UJK,

Head of Department Posturology, Hearing and Balance Rehabilitation, Faculty of Medicine and Health Sciences, Jan Kochanowski University in Kielce, 25-317 Kielce, Al. IX wieków Kielc 19 (Poland)
e-mail: jwilczyński@onet.pl

ANTHROPOMETRIC VARIABLES AND BODY COMPOSITION IN CHILDREN WITH SCOLIOSIS AND SCOLIOTIC POSTURE. The aim of the study was to determine the differences between anthropometric variables and body composition in 7-8 year-old children with scoliosis, scoliotic posture and compared to the norm. The shape of the spine was assessed using the Diers formetric III 4D optoelectronic method. Body composition was evaluated using bioelectrical impedance analysis. Research was carried out at the Faculty of Medicine and Health Sciences, Jan Kochanowski University in Kielce (Poland). The values of position and dispersion measurements for anthropometric variables and body composition had diversified distributions in girls and boys in the scoliotic posture and scoliosis groups as well as in the norm. The highest absolute differentiation of values regarding the examined variables in both girls and boys was related to BMR (kJ). One-way analysis of variance in the scoliosis group showed significant differences between girls and boys in BMR (kJ) ($F=21.64(p=0.001)$), BMR (kcal) ($F=21.87(p=0.001)$) and Bone Mass (kg) ($F=7.12(p=0.01)$), which were significantly higher. Analysis of variance in the scoliotic posture group showed that the boys were significantly taller ($F=6.39(p=0.01)$), they had significantly higher Fat Mass ($F=15.85(p=0.001)$), Fat Free Mass (kg) ($F=5.32(p=0.02)$), Muscle Mass (kg) ($F=5.32(p=0.02)$), Total Body Water (%), ($F=16.13(p=0.001)$), BMR (kJ) ($F=62.74(p=0.001)$), BMR (kcal), ($F=61.88(p=0.001)$), and Bone Mass (kg) ($F=20.50(p=0.001)$). There were no significant differences between boys and girls within the norm, neither were there any significant intra-group differences in the girls or boys. **Key words:** anthropometric variables, children's body composition, scoliosis, scoliotic posture. **UDC numbers:** 615.8

ZMIENNE ANTROPOMETRYCZNE I SKŁAD CIAŁA U DZIECI ZE SKOLIOZĄ I POSTAWĄ SKOLIOTYCZNĄ. Celem badań było określenie różnic między zmiennymi antropometrycznymi i składem ciała u dzieci 7-8-letnich ze skoliozą, postawą skoliotyczną i z normą. Kształt kręgosłupa został oceniony metodą optoelektroniczną Diers formetric III 4D. Skład ciała oceniano metodą impedancji bioelektrycznej. Badania przeprowadzono pomiędzy listopadem 2016 a lipcem 2017 w Laboratorium Posturologii na Wydziale Lekarskim i Nauk o Zdrowiu UJK w Kielcach (Polska). Wartości miar położenia oraz rozproszenia dla zmiennych antropometrycznych i składu ciała posiadały zróżnicowane rozkłady u dziewcząt i chłopców w grupach postaw skoliotycznych, skolioz i w normie. Największe bezwzględne zróżnicowanie wartości badanych zmiennych zarówno u dziewcząt jak i u chłopców dotyczyło BMR (kJ). Jednoczynnikowa analiza wariancji w grupie skolioz wykazała istotne różnice między dziewczętami a chłopcami w poziomie BMR (kJ) ($F=21,64(p=0,001)$), BMR (kcal) ($F=21,87(p=0,001)$) oraz Bone Mass (kg) ($F=7,12(p=0,01)$) były istotnie wyższe. Analiza wariancji w grupie postaw skoliotycznych wykazała, że chłopcy byli istotnie wyżsi ($F=6,39(p=0,01)$), mieli istotnie większą Fat Mass (%) ($F=15,85(p=0,001)$), Fat Free Mass (kg) ($F=5,32(p=0,02)$), Muscle Mass (kg) ($F=5,32(p=0,02)$), Total Body Water (%), ($F=16,13(p=0,001)$), BMR (kJ), ($F=62,74(p=0,001)$), BMR (kcal), ($F=61,88(p=0,001)$), Bone Mass (kg) ($F=20,50(p=0,001)$) oraz masę kości (kg). Nie wystąpiły istotne różnice między dziewczętami a chłopcami u dzieci w normie. Nie wystąpiły także istotne różnice wewnątrzgrupowe u dziewcząt oraz u chłopców. **Słowa kluczowe:** zmienne antropometryczne, skład ciała dzieci, skolioza, postawa skoliotyczna. **Indeksy UKD:** 615.8. **Referencje:** [1] Wilczyński, J. 2013. Asymmetries of the shoulder and pelvic girdles in girls with scoliosis and scoliotic posture. *Medical Studies* 29 (2):152–159. [2] Wilczyński, J. 2017. The average center of pressure x and y in girls with scoliosis posture and idiopathic scoliosis. Średni punkt obciążenia X i Y u dziewcząt z postawą skoliotyczną i skoliozą idiopatyczną. *Studium Vilense A* 14: 134-139.

Krzysztof **WOŹNIAK**, PhD Eng. Arch.

Wydział Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska, Politechnika Łódzka, al. Politechniki 6, 90-924 Łódź (Poland); e-mail: krzysztof.wozniak@p.lodz.pl

THE SACRAL IN THE ARCHITECTURE OF MODERN CATHOLIC CHURCHES IN KRAKOW. Sacral architecture in Western churches represents the Christian perception of the world. A church building is a place of encounter between God and man, especially during liturgical rites. This report aims to describe both direct and indirect Christological sacral references. Thus detailed structure of sacral architecture enhances the sacral quality of architectural space, not only an individual occurrence, but also as a process. The study includes churches with modern or creatively transformed traditional layouts, with a full liturgical program, and with relevant standard of sacral symbolism. Thus, nine longitudinally planned, and eight centrally planned buildings were chosen. Exterior architecture of the studied buildings has an expressive character. The churches were built in the convention of postmodern Historicism, while two of them combine postmodern Historicism with elements of modernism. The research method applied in this work is based on comparing the sacral structure of the studied buildings with the architectural plan of Christological formula references. The study concerned the implementation of basic postconciliar recommendations, such as presence of a Christocentric interior with the possibility of creating space for a congregation and, in the external form, representation of ecclesial affiliation. In addition, the study focused on searching for references to the roots, or Old Testament prefigurations, which in most cases turned out to be very tight. It can be concluded that the Roman Catholic churches in Krakow are of high sacral quality.

SACRUM W ARCHITEKTURZE WSPÓŁCZESNYCH ŚWIĄTYŃ KATOLICKICH KRAKOWA.

Architektura sakralna świątyń zachodnich jest odzwierciedleniem chrześcijańskiej wizji świata. Konkretna świątynia pełni funkcję miejsca spotkania Boga z człowiekiem, szczególnie podczas akcji liturgicznej. W pracy opisano bezpośrednio chrystologiczne odniesienia sakralne, a także pośrednie związki chrystologiczne. Uszczegółowiona w ten sposób struktura sacrum, jako indywidualne wydarzenie i jako proces, podwyższa jakość sakralności przestrzeni architektonicznej. Do badań kwalifikowano świątynie o współczesnych formach lub twórczo przekształconych założeniach tradycyjnych, z pełnym programem liturgicznym, o istotnym poziomie symboliki sakralnej. W ten sposób wybrano dziewięć obiektów o założeniu podłużnym i osiem świątyń na planie centralnym. Formy zewnętrzne badanych obiektów wykazywały ekspresyjny charakter. Są one utrzymane w konwencji post-modernistycznego historyzmu, a dwie łączą post-modernistyczny historyzm z elementami modernizmu. Zastosowana w pracy metoda badań polega na nałożeniu struktury sacrum rozpatrywanych obiektów na architektoniczny plan odniesień formuły chrystologicznej. Badano realizację podstawowych zaleceń posoborowych, czyli obecność chrystocentrycznego wnętrza z możliwością utworzenia Wspólnoty Wiernych, a w formie zewnętrznej czytelności przynależności eklezjalnej. Badania skupiały się również na poszukiwaniu odniesień do korzeni, czyli prefiguracji starotestamentalnych, co w większości wypadków okazało się bardzo ściśle. Można stwierdzić, że kościoły rzymskokatolickie w Krakowie mają wysoką jakość sakralną.

Bogdan ZELER, Prof. DSc

Institute of Culture and Interdisciplinary Studies, University of Silesia, Plac Sejmu Śląskiego 1, 40-032 Katowice (Poland); e-mail: bogdanzeler@gazeta.pl

ON INTERRELIGIOUS DIALOGUE (COMMENTS BY MARTIN LUTHER AND POPE FRANCIS TO THE TEXT OF THE "OUR FATHER" PRAYER. Nowadays, the necessity of interreligious dialogue appears to be more and more apparent. This perspective becomes even clearer when the dialogue concerns the ecumenical perspective of interfaith discussion conducted within Christianity. If we were to outline the contexts in which this dialogue is conducted, we would have to point out the tradition of the "philosophy of dialogue", and the concept of the term "I and Thou" formulated by Martin Buber referring to the situation of the meeting. When discussing the issue in the Polish context, we ought to refer to the philosophical thought of Fr. Józef Tischner. Among the variously outlined possibilities of the meeting with other human being, the meeting in the text, especially in the "first" text, in the case of interreligious dialogue – the "Bible", performs a special role. In the rea-

ding tradition, the most important place belongs to hermeneutics, whose origins are related to Friedrich Schleiermacher and his proposal for the way of reading the "Holy Bible". Advocates of this approach attach equal importance to the explanation of the entire text, as well as its fragments. Single passages can be understood only in the context of the whole work, and the meaning of the latter enriches the understanding of the former. Therefore, a hermeneutic approach to reading bases on constant returns to the text, and reading it over and over. The context of the kerygmatic reading that places the believer and the axiology derived from Christian anthropology in the center of everything is also of great significance here. The "Lord's Prayer", the "Our Father" prayer (Matthew 6: 9-13), is a special text for Christians. Hence, in the following paper I propose an indication of elements favoring interreligious dialogue, which we may find in the comments to this biblical passage. The subject of the analysis are comments on the text of the prayer that we find in Martin Luther's "Large Catechism", and conversations which Mark Pozza conducted with the Pope Francis about the prayer "Our Father". Five centuries away in time from one another, these reflections testify that the biblical text and its reading are invariably the basis of ecumenical dialogue.

Prof. dr hab. Bogdan Zeler. **O DIALOGU MIĘDZYWYZNANIOWYM (KOMENTARZE MARCINA LUTRA I PAPIEŻA FRANCISZKA DO TEKSTU MODLITWY „OJCZE NASZ”).** W dzisiejszych czasach coraz wyraźniej rysuje się konieczność dialogu między religiami. Perspektywa ta staje się jeszcze wyraźniejsza, kiedy dialog ten dotyczy ekumenicznej perspektywy dyskusji międzywyznaniowej prowadzonej w obrębie chrześcijaństwa. Gdyby zakreślić konteksty, w jakich ten dialog jest prowadzony, wskazać musielibyśmy na tradycję „filozofii dialogu” i sformułowanej przez Martina Bubera koncepcji słowa „Ja-Ty”, odnoszącego się do sytuacji spotkania. Na gruncie polskim należy tu przywołać myśl filozoficzną ks. Józefa Tischnera. Wśród różnie zarysowanych możliwości tego spotkania z Drugim człowiekiem, szczególna rola przypada spotkaniu w tekście, zwłaszcza w tekście „pierwszym”, w przypadku dialogu międzywyznaniowego – „Biblii”. W tradycji lektury tekstów poczesne miejsce przypada hermeneutyce, której początki związane są z Friedrichem Schleiermacherem i jego propozycją lektury „Pisma Świętego”. Hermeneuci równą wagę przywiązują do objaśnienia całego tekstu, jak i jego fragmentów. Fragment bowiem możemy zrozumieć jedynie w kontekście całego dzieła, sens tego ostatniego wzbogaca zrozumienie jego części. Lektura hermeneutyczna jest więc nieustannym powracaniem do tekstu i odczytywaniem go na nowo. Bardzo istotny jest również kontekst lektury kerygmaticznej, stawiającej w centrum człowieka wierzącego i aksjologię wywiedzioną z antropologii chrześcijańskiej. Szczególnym tekstem dla chrześcijanina jest „Modlitwa Pańska”, „Ojcze nasz (Mat. 6, 9-13). W referacie proponuję wskazanie elementów służących dialogowi międzywyznaniowemu, które odnajdujemy w komentarzach do tego biblijnego fragmentu. Przedmiotem analizy są komentarze do tekstu modlitwy, jakie odnajdujemy w „Dużym katechizmie” Marcina Lutra i rozmowach, jakie na temat „Ojcze Nasz” z papieżem Franciszkiem przeprowadził Mark Pozza. Refleksje te, oddalone w czasie o pięć stuleci, zaświadczyają, że tekst biblijny i jego lektura są niezmiennie podstawą ekumenicznego dialogu.

Joanna ZEMLIK, PhD

Gabinet Stomatologii Dziecięcej, ul. Prosta 37, 25-371 Kielce; Uniwersytet Jana Kochanowskiego, ul. Krakowska 11, 25-001 Kielce; Uniwersytet im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu, Collegium Maius, Fredry 10, 61-701 Poznań (Poland); e-mail: zemlik@kielce.com.pl

PREMATURITY AS A SIGNIFICANT PUBLIC HEALTH PROBLEM. A premature baby is any newborn whose fetal age is less than 37 weeks. The 22-week pregnancy is considered to be the ultimate fetal survival. Prematurity is considered to be a significant public health problem due to the fact that it affects about 10% of the population. Health problems of children born before the term are associated with fetal immaturity of numerous systems: respiratory, circulatory, immune, digestive, central nervous system, urinary tract and skin. Eliminating the health effects of prematurity requires multisectoral support: medical, educational, psychological, environmental and legal. The level of social support determines the quality of life of a premature baby. Providing minors with care and support in meeting their current needs depends on social skills of third parties and their health activities for the benefit of a child - a dependent entity. The duties of the guardian towards a minor

result directly from the family and guardianship code. Neglect finds penalisation in the penal code.
Key words: prematurity, public health, guardian's duties, family code and caring code.

Dr Joanna Zemlik. **WCZEŚNIACTWO ISTOTNYM PROBLEMEM ZDROWIA PUBLICZNEGO.** Wcześniekiem jest każdy noworodek, którego wiek płodowy jest krótszy niż 37 tygodni. Za krańcowy wiek płodowy umożliwiający przeżycie uważa się 22 tydzień ciąży. Wcześnieactwo uważane jest za istotny problem zdrowia publicznego z uwagi na fakt, że dotyczy ok.10% populacji. Problemy zdrowotne dzieci urodzonych przed terminem związane są z niedojrzałością płodową licznych układów: oddechowego, krążenia, immunologicznego, pokarmowego, ośrodkowego układu nerwowego, układu moczowego i skóry. Niwelowanie skutków zdrowotnych wcześniactwa wymaga wielosektorowego wsparcia: medycznego, edukacyjnego, psychologicznego, środowiskowego i prawnego. Poziom wsparcia społecznego warunkuje jakość życia wcześniaka. Zapewnienie osobie małoletniej opieki i wsparcia w zaspokajaniu jej bieżących potrzeb jest uzależnione od umiejętności społecznych osób trzecich oraz ich aktywności zdrowotnej na rzecz dziecka – podmiotu nie samodzielnego. Obowiązki opiekuna wobec osoby małoletniej wynikają wprost z kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Zaniedbania znajdują penalizację w kodeksie karnym. **Słowa kluczowe:** wcześniactwo, zdrowie publiczne, obowiązki opiekuna, kodeks rodzinny i opiekuńczy.

Marek ŻMUDZIŃSKI, Rev., DSc, prof. UWM, Dean

Wydział Teologii, Katedra Teologii Dogmatycznej i Fundamentalnej, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, ul. Hozjusza 15, 11-041 Olsztyn (Poland); e-mail: marek.zmudzinski@uwm.edu.pl

CHRISTIAN INSPIRATIONS OF EUROPEAN INTEGRATION. European integration stems from the experience of World War II as a response to the civilizational challenge to create a new quality of human relations, both in the interpersonal and social dimension. The precursors of this process (e.g. Robert Schuman, Konrad Adenauer, Alcide de Gasperi) pointed to Christian inspirations which lay at the foundation of unifying Europe. The we forgive and ask for forgiveness formula in the Address of Polish bishops to German bishops of 1965 is an example of this. The aim of this study is to answer the question: how did the Address affect the political, social and ecclesial normalization of the relations between Poland and Germany and what was its importance in a broader historical perspective, in efforts to unify Europe? The ultimate objective is to verify the thesis of the possibility of the functioning of the religious form of forgiveness and reconciliation in the political space. According to it, a set of political and legal terms can exist as a secularised version of the theological concepts, as a borrowing or accommodation. This method corresponds to the opinion of J. Habermas, who claims that utterances of a religious nature have a significant cognitive value, which can be important to the functioning of a political community, provided its essence is translated into a secular language. The study will be conducted in the area of the Christian sense of forgiveness, which can be included in social life in an international dimension, which is confirmed by treaties and institutional cooperation.

CHRZEŚCIJAŃSKIE INSPIRACJE INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ. Integracja europejska wyrasta z doświadczenia dramatu II wojny światowej, jako odpowiedź na cywilizacyjne wyzwanie do budowania nowej jakości relacji międzyludzkich w wymiarze osobowym i społecznym. Prekursorzy tego procesu (m.in. Robert Schuman, Konrad Adenauer, Alcide de Gasperi) wskazywali na chrześcijańskie inspiracje, które legły u podstaw jednoczącej się Europy. Formuła przebaczymy i prosimy o przebaczenie, zawarta w Orędziu biskupów polskich do biskupów niemieckich z 1965 roku jest tego przykładem. Celem prowadzonych badań jest odpowiedź na pytanie: w jaki sposób Orędzie wpłynęło na polityczne, społeczne i eklezjalne unormowanie relacji Polski i Niemiec oraz jakie miało to znaczenie, w szerszej historycznej perspektywie, w dążeniach zjednoczeniowych Europy. Ostatecznie chodzi o weryfikację tezy o możliwości funkcjonowania religijnej formy przebaczenia i pojednania w przestrzeni politycznej. Wykorzystana zostanie metoda weryfikacji tezy o możliwej obecności zasad wymiaru teologicznego w porządku społecznym, wypracowana na płaszczyźnie teologii politycznej. Według niej możliwe jest istnienie zbioru pojęć politycznoprawnych, jako zsekularyzowana wersja pojęć teologicznych, na zasadzie zapożyczenia czy akomodacji. Taka metoda koresponduje ze zdaniem J. Habermasa, twierdzącego, iż wypowiedzi o charakterze religijnym posiadają istotną wartość kognitywną, która może być znacząca dla funkcjonowania wspólnoty politycznej, pod wa-

runkiem dokonania translacji jej treści na język świecki. Przestrzenią badawczą będzie więc chrześcijański sens przebaczenia, który może być włączony w życie społeczne, w wymiarze międzynarodowym, potwierdzonym zawartymi traktatami oraz współpracą instytucjonalną.

Joanna ŻOŁNIERZ, PhD student, and Jarosław SAK, DSc med.

Zakład Etyki i Filozofii Człowieka, Uniwersytet Medyczny w Lublinie, ul. Staszica 4-6, 20-081 Lublin (Poland); e-mail: zolnierz.joanna@gmail.com; jareksak@tlen.pl

PHILOSOPHICAL BASIS OF THE CONCEPT OF QUALITY OF LIFE IN MEDICINE. Theses: The quality of life category used in medical sciences from the 1980s is still very popular. PubMed, one of the most popular online search engines, states that currently there are over 320,000 articles on the quality of life in the field of biomedical sciences [1]. The popularity of this concept also results from the fact that the quality of life is the basic criterion for the moral assessment of medical interventions in utilitarian ethics, most often taken by bioethicists. **Results:** The concept of quality of life allows the description and observation of interesting phenomena of health and disease on the basis of many medical subdisciplines. To compare the results of the research, attempts were made to harmonization different definitions of quality of life. The result of the work is the concept of Health Related Quality of Life - HRQOL: quality of life conditioned by health condition. While from a pragmatic perspective, research in this area does not seem to raise any objections, so the concept of quality of life taken on the basis of bioethics is something problematic and questionable. **Conclusion:** The quality of life refers to utilitarian ethical theories and is equivalent to the principle of utility created by J. S. Mill. These theories, in turn, are based on certain philosophical, anthropological assumptions. Therefore, to understand the attractiveness of the category of quality of life in the field of medical science and discussions about it, it is necessary to look at the basics: the practical definition of the person proposed by J. Lock and the Cartesian concept of the human being [2]. **Disciplines:** medical sciences, philosophy. **Report type:** literature review.

FILOZOFICZNE PODSTAWY POJĘCIA JAKOŚCI ŻYCIA W MEDYCYNIE. Tezy: Kategoria jakości życia stosowana w naukach medycznych, począwszy od lat 80. XX wieku cieszy się wciąż dużym zainteresowaniem. PubMed, jedna z najpopularniejszych wyszukiwarek online podaje, że artykułów na temat jakości życia z dziedziny nauk biomedycznych jest aktualnie ponad 320 tys.[1]. Popularność tego pojęcia wynika także z faktu, że jakość życia stanowi podstawowe kryterium oceny działań medycznych w etyce utylitarystycznej, najczęściej przyjmowanej przez bioetyków. **Wyniki:** Koncepcja jakości życia umożliwia opis i obserwację ciekawych zjawisk dotyczących zdrowia i choroby na gruncie wielu subdyscyplin medycznych. W celu porównywania wyników badań podejmowano próby ujednoczenia różnych definicji jakości życia. Efektem prac jest stworzona koncepcja Health Related Quality of Life – HRQOL: jakości życia uwarunkowanej stanem zdrowia. O ile z perspektywy pragmatycznej prowadzenie badań w tym obszarze zdaje się nie budzić zastrzeżeń, tak koncepcja jakości życia przyjmowana na gruncie bioetyki jest czymś problematycznym i kwestionowanym. **Wnioski:** Jakość życia odwołuje się do utylitarystycznych teorii etycznych i jest odpowiednikiem zasady użyteczności stworzonej przez J. S. Milla. Teorie te z kolei oparte są na pewnych założeniach filozoficznych, antropologicznych. Zatem, by rozumieć atrakcyjność kategorii jakości życia na gruncie nauk medycznych oraz dyskusje wokół niej, należy sięgnąć do jej podstaw: praktycznej definicji osoby zaproponowanej przez J. Locka i kartezjańskiej koncepcji osoby ludzkiej [2]. **Dyscypliny:** nauki medyczne, filozofia. **Typ komunikatu:** przegląd literatury. **Referencje:** [1] <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/?term=quality+of+life> (access: 02/05/18). [2] Chyrowicz, B. 2004. Bioetyka a metafizyka. *Diametros* (2): 170-183.

ABOUT THE CONFERENCE AND SYMPOSIUM

A multidisciplinary **Conference** is established in 1990 to connect the world of humanists with the world of mathematicians, naturalists and inventors, in other words, to create synergy between scientists, writers and artists implementing the general ideals of humanism. **Symposium** is leaning over the realization of these ideals in a chosen particular region - Vilnius region. Under one roof and one series, the conducted Conference and Symposium express the synergy of the UNIVERSITAS STUDIORUM POLONA VILNENSIS initiatives and the Association of Polish Academics of Lithuania.

SECTIONS: * 1 - Spiritual values and faith; * 2 - History; art and literature; linguistics; * 3 - Education, psychology and mass media; * 4 - Mathematics, computer science, physics and engineering; * 5 - Economics, politics, security and law; * 6 - Health and life sciences.

ANNIVERSARIES (actual for the 22nd Conference): The 100th anniversary of the independence of Poland and Lithuania. What is the role of science, scholars and teachers in regaining and consolidating the sovereignty of nations? What program for future generations is or should be founded in school textbooks?

LANGUAGE of oral presentations and the language of papers submitted for print traditionally is the free choice by the authors, whereas abstracts, posters and inscriptions on the Power Point presentations should be prepared in English.

WORKS: Papers presented at the conference after peer-review can be accepted for publication in the series *Studium Vilnense A*. Templates of papers printed in *Studium Vilnense A* are accessible in the repository of the Polish Scholarly Bibliography. Click the link, find the section *Pełny tekst* (Full text), click *pobierz plik* (download the file):

<https://pbn.nauka.gov.pl/sedno-webapp/works/764342>

<https://pbn.nauka.gov.pl/sedno-webapp/works/762807>

<https://pbn.nauka.gov.pl/sedno-webapp/works/764015>

<https://pbn.nauka.gov.pl/sedno-webapp/works/824237>

Proceedings of the 21st Conference printed in the series of *Studium Vilnense A* vol. 15 (2018) are available. Contact to the Publisher: VšĮ UNIVERSITAS STUDIORUM POLONA VILNENSIS, Aguonų g. 22, LT 03-212 Vilnius, Lithuania; e-mail: adm@uspv.lt

The next 23rd Conference / Symposium of this series is scheduled for June 27-30, 2019, in Vilnius,
contact: 23icsq@uspv.lt

For the Conference,

Romuald Brazis
DSc, Professor of Physics
President
NGO Universitas Studiorum Polona Vilnensis

For the Symposium,

Henryk Malewski
PhD, Professor of Law
President
Association of Polish Academics of Lithuania

O KONFERENCJI I SYMPOZJUM

Konferencja wielodyscyplinarna „Nauka a jakość życia” jest powołana od 1990 roku by łączyć świat humanistów ze światem matematyków, przyrodników i wynalazców, inaczej mówiąc, budzić synergię naukowców, pisarzy i artystów realizujących ogólne ideały humanizmu. **Sympozjum** zaś pochyla się nad realizacją tychże ideałów w wybranym szczególnym regionie - Wileńszczyźnie. Pod jednym dachem i jednym ciągiem przeprowadzane Konferencja i Sympozjum wyrażają synergię inicjatyw UNIVERSITAS STUDIORUM POLONA VILNENSIS i Stowarzyszenia Naukowców Polaków Litwy.

SEKCJE: * 1 - Wartości duchowe i wiara; * 2 - Historia; sztuka i literatura; językoznawstwo; * 3 - Edukacja, psychologia i środki masowego przekazu; * 4 - Matematyka, informatyka, fizyka i inżynieria; * 5 - Ekonomia, polityka, bezpieczeństwo i prawo; * 6 - Zdrowie i nauki o życiu.

ROZCZNICE (aktualne dla XXII Konferencji): 100-lecie odrodzenia Niepodległości Polski i Litwy. Jaka jest rola nauki, uczonych i nauczycieli w odzyskaniu i zachowaniu suwerenności narodu? Jaki program dla przyszłych pokoleń jest czy powinien być założony w podręcznikach szkolnych?

JĘZYK prezentacji ustnych oraz język zgłoszonych do druku artykułów tradycyjnie jest do swobodnego wyboru przez autorów; natomiast streszczenia, plakaty i napisy na prezentacjach Power Point powinny być przygotowane w języku angielskim.

PRACE - Artykuły zaprezentowane na Konferencji i (po recenzowaniu) zaakceptowane do publikacji mogą być wydane drukiem w tejże serii *Studium Vilnense A*. Niżej są podane linki do przykładowych artykułów ze *Studium Vilnense A* dostępnych w repozytorium Polskiej Bibliografii Naukowej. Wystarczy kliknąć na link, następnie znaleźć w opisie bibliograficznym paragraf „Pełny tekst” i kliknąć *pobierz plik*:

<https://pbn.nauka.gov.pl/sedno-webapp/works/764342>

<https://pbn.nauka.gov.pl/sedno-webapp/works/762807>

<https://pbn.nauka.gov.pl/sedno-webapp/works/764015>

<https://pbn.nauka.gov.pl/sedno-webapp/works/824237>

Prace poprzedniej XXI Konferencji są wydane drukiem w serii *Studium Vilnense A* vol. 15 (2018). Kontakt z Wydawcą: VšĮ UNIVERSITAS STUDIORUM POLONA VILNENSIS, Aguonų g. 22, LT 03-212 Vilnius, Lithuania; e-mail: adm@uspv.lt

Następna XXIII Konferencja i Sympozjum z tej serii: 27-30 czerwca 2019, w Wilnie,
kontakt: 23icsq@uspv.lt

Za Konferencję:

Romuald Brazis
Profesor Fizyki
Prezydent (Rektor)
Universitas Studiorum Polona Vilnensis

Za Sympozjum:

Henryk Malewski
Profesor Prawa
Prezes
Stowarzyszenia Naukowców Polaków Litwy